

PALOTURVALLISUUS RAKENNUSKONEVUOKRAAMOSSA

Case: Hämeen Rakennuskone Oy

Sari Hakala

Opinnäytetyö
Toukokuu 2015
Liiketalous
Oikeudellinen asiantuntijuus

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Liiketalous
Oikeudellinen asiantuntijuus

SARI HAKALA

Paloturvallisuus rakennuskonevuokraamossa
Case: Hämeen Rakennuskone Oy

Opinnäytetyö 80 sivua, joista liitteitä 7 sivua
Toukokuu 2015

Tämän opinnäytetyön tilaaja oli rakennuskonevuokraamo Hämeen Rakennuskone Oy, jolla on kahdeksan toimipistettä Suomessa ja henkilökuntaa yhteensä 65. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, ovatko Hämeen Rakennuskone Oy:n paloturvallisuuskäytännöt ajan tasalla ja vastaavatko ne lainsäädännön ja viranomaisten asettamia vaatimuksia sekä yhtiön johdon odotuksia paloturvallisuuden tasosta. Lisäksi tarkoituksena oli selvittää, toimitaanko työpaikalla lainmukaisten ja johdon odottamien käytäntöjen mukaan ja mikä on henkilöstön asenne paloturvallisuutta kohtaan.

Tutkimuksen tavoitteena oli varmistaa yrityksen paloturvallisuuden lainmukaisuus ja tuoda käytäntöihin kehittämisehdotuksia. Lisäksi tutkijan oman kehittymisen tavoitteena oli oppia paloturvallisuuteen vaikuttavasta lainsäädännöstä ja sen soveltamisesta käytäntöön.

Tutkimusmenetelmä oli laadullinen ja lainopillinen. Tutkimukseen haastateltiin yhtiön henkilökunnasta 13 henkilöä ja havainnointia suoritettiin vieraillemalla yhtiön kaikissa toimipisteissä. Tutkimuksessa esiin tullutta yrityksen käytäntöä verrattiin paloturvallisuutta koskevaan lainsäädäntöön ja viranomaisten vaatimuksiin.

Tutkimus osoitti, että yhtiön paloturvallisuuskäytännöt olivat pääosin ajanmukaiset ja vastasivat lainsäädännön ja viranomaisten asettamia vaatimuksia, mutta pientä täsmentämistä löytyi. Toimipisteissä toimittiin pääosin lainmukaisten käytäntöjen mukaan ja noudatettiin annettuja ohjeita. Vuokraamohoitajat olivat vastuuntuntoisia ja ottivat työturvallisuusasiat vakavasti. Henkilökunnan asenne paloturvallisuutta kohtaan oli hyvä ja toimipisteissä vallitsi hyvä turvallisuuskulttuuri. Tutkittaessa sitä, olivatko käytännöt johdon odotusten mukaisia ja toimittiinko yhtiössä johdon odottamien käytäntöjen mukaan, selvisi, että johdon odotukset ja tavoitteet paloturvallisuuden tasosta ja suunnitelmat sen kehittämiseksi eivät olleet henkilökunnan tiedossa.

Kehitysehdotuksiksi esitettiin, että yhtiön tuli kiinnittää huomiota viestintään ja asiakirjojen täsmällisyyteen, panostaa suunnitelmalliseen ja systemaattiseen paloturvallisuuden kehittämiseen sekä henkilökunnan perehdyttämiseen ja kouluttamiseen. Lisäksi tuli kiinnittää huomiota tupakointiin, poistumisteiden esteettömyyteen, sisäisiin palotarkastuksiin ja yhteisiin pelisääntöihin.

Asiasanat: paloturvallisuus, työturvallisuus, työsuojelu, turvallisuusjohtaminen

ABSTRACT

Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Administration
Option of Legal Expertise

SARI HAKALA

Fire Safety in a Machinery Rental Company
Case: Hämeen Rakennuskone Oy

Bachelor's Thesis 80 pages, appendices 7 pages
May 2015

The thesis was commissioned by a machinery rental company Hämeen Rakennuskone Oy with 65 employees and eight offices in Finland. The purpose of the thesis was to find out whether the fire safety of the company was up-to-date and met the legal requirements. The purpose of the thesis was also to find out whether the fire safety instructions and practices were followed at the company offices according to the vision of the company management. Furthermore, the employees' attitude to fire safety was investigated.

The aim of the thesis was to ensure that the fire safety meets the legal requirements and to develop it if needed. From the student's point of view, the aim of the thesis was to learn about the legislation of fire safety and how to apply the laws to practice.

The research method of the thesis was qualitative and juridical. 13 employees were interviewed for the thesis and observation was also done during the visits to all company offices. In the study the fire safety practices of the company were compared to the legislation and to the requirements set by the authorities.

The results of the study showed that the fire safety of the company was mainly up-to-date and met the legal requirements, but some need for specification came up during the study. The company offices operated mainly by law and the given instructions were followed. The heads of offices were responsible and took the safety work seriously. The personnel's attitude to fire safety was very good and the safety culture in the company was on a high level. The investigation on whether the fire safety regulations were followed in the offices as expected by the company management revealed that the expectations and objectives of the fire safety were not known by the personnel.

As for development proposals, the thesis suggested that the company pay attention to communication and the accuracy of the documents, develop fire safety more systematically and in a planned way and arrange its personnel introduction to and training on fire safety. In addition, the company should pay attention to smoking areas, free exits, internal fire inspections and common rules on fire safety.

Keywords: fire safety, work safety, occupational health and safety, safety management

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	7
1.1.	Tutkimuksen tausta ja tavoitteet	7
1.2.	Tutkimuksen rajaus	8
1.3.	Aikaisempia tutkimuksia	9
1.4.	Keskeisiä käsitteitä	9
1.5.	Tutkimuksen kohteena oleva yritys	14
2	TUTKIMUSAINEISTOT	15
2.1.	Tutkimukseen liittyvä lainsäädäntö	15
2.1.1	Työsopimuslaki 26.1.2001/55	15
2.1.2	Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738	16
2.1.3	Pelastuslaki 29.4.2011/379	19
2.1.4	Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta 20.1.2006/44	20
2.1.5	Valtioneuvoston asetus työpaikkojen turvallisuus- ja terveysvaatimuksista 18.6.2003/577	21
2.1.6	Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta 3.6.2005/390.....	21
2.1.7	Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista 20.12.2012/856	22
2.1.8	Laki pelastustoimen laitteista 12.1.2007/10.....	22
2.1.9	Tupakkalaki 13.8.1976/693.....	23
2.1.10	Maankäyttö- ja rakennuslaki 1999/132.....	23
2.2.	Viranomaiset	24
2.2.1	Ministeriöt ja Aluehallintovirastot	24
2.2.2	Kunnat ja Pelastuslaitokset	25
2.2.3	Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)	26
2.3.	Yrityksen asiakirja-aineisto	26
2.3.1	Laatukäsikirja	26
2.3.2	Palovakuutus	29
3	TUTKIMUSMENETELMÄT, TOTEUTUS JA TULOKSET	30
3.1.	Tutkimusmenetelmät ja toteutus	30
3.1.1	Haastattelut.....	32
3.1.2	Havainnot	35
3.2.	Tulokset	36
3.2.1	Työturvallisuuden johtaminen	37

3.2.2	Paloturvallisuusasioiden osaaminen ja paloturvallisuuteen asennoituminen	49
3.2.3	Yhteistoiminta	54
3.2.4	Muut asiat	57
3.3.	Yhteenveto tuloksista.....	60
4	KEHITYSKOHTTEET	61
4.1.	Viestintä ja asiakirjojen täsmällisyys.....	61
4.2.	Suunnitelmallinen ja systemaattinen kehitystyö.....	62
4.3.	Paloturvallisuuden osaamisen kehittäminen	64
4.4.	Muita kehityskohteita	65
5	POHDINTA.....	67
	LÄHTEET.....	70
	LIITTEET	74
	Liite 1. Saate haastattelukysymyksiin	74
	Liite 2. Haastattelukysymykset työturvallisuudesta vastaaville.....	75
	Liite 3. Haastattelukysymykset henkilökunnalle.....	78
	Liite 4. Henkilökunnan esille tuomat kehitysajatukset	80

LYHENTEET JA TERMIT

CE -merkintä	Tuotteen valmistajan vakuutus siitä, että tuote täyttää sille asetettujen direktiivien vaatimukset.
HRK	Hämeen Rakennuskone Oy
MKRL	Maankäyttö- ja rakennuslaki 5.2.1999/132
Palokuorma	Tarkoittaa palamisessa vapautuvaa kokonaislämpö määrää silloin kun tilassa oleva aine kuten rakennuksen osat ja irtaimisto palaa.
Palo-osasto	Tarkoittaa rakennuksessa olevaa osaa, josta palon leviäminen on määrättyksi ajaksi estetty joko rakennusosin tai muuten tehokkaaksi todetulla tavalla.
PelastusL	Pelastuslaki 29.4.2011/379
TSL	Työsopimuslaki 26.1.2001/55
TSValL	Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta 20.1.2006/44
TTL	Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738
Tukes	Turvallisuus- ja kemikaalivirasto
TupakkaL	Tupakkalaki 13.8.1976/693
QR -koodi	QR -koodi tulee englannin kielen sanoista "Quick Responce". Se on kaksiulotteinen neliömäinen viivakoodi, jonka voi lukea kameralla varustetulla kännykällä, tablettitietokoneella tai PC:llä. Lukemalla koodin, pääsee suoraan halutulle internet sivulle.

1 JOHDANTO

1.1. Tutkimuksen tausta ja tavoitteet

Opinnäytetyöni tilaajana on pirkanmaalainen rakennuskonevuokraamo Hämeen Rakennuskone Oy. Tutkin opinnäytetyössäni tämän yrityksen paloturvallisuuteen liittyviä käytäntöjä ja toimintatapoja. Tarkoitan käytännöillä asioita, joita Hämeen Rakennuskone Oy:ssä tehdään paloturvallisuuden hyväksi, tulipalojen ehkäisemiseksi, paloturvallisuuden tehostamiseksi sekä toimintaohjeita, joita noudatetaan edellä mainittujen asioiden aikaansaamiseksi. Selvitin tutkimuksessani yrityksen paloturvallisuuden tilaa ja vertasin sitä voimassa olevan lainsäädännön asettamiin vaatimuksiin ja viranomaisten määräyksiin. Lisäksi tutkin henkilökunnan ja erityisesti työnjohdon osaamista ja asennetta paloturvallisuusasioihin sekä miten johtamisella vaikutetaan paloturvallisuuteen.

Yritys on kasvanut voimakkaasti viime vuosina. Yrityksessä ei kuitenkaan ole täysiaikaisia työturvallisuusasioiden hoitamiseen palkattuja työntekijöitä, vaan tehtäviin on nimetty henkilöitä, jotka hoitavat työturvallisuusasioita omien työtehtäviensä ohella. Tämä voi asettaa nimetyille henkilöstölle haasteen pysyä ajan tasalla työturvallisuuteen liittyvistä velvoitteista ja saada työturvallisuuteen liittyvät asiat viedyksi eteenpäin kaikkiin yrityksen toimipisteisiin.

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, ovatko Hämeen Rakennuskone Oy:n paloturvallisuuskäytännöt ajan tasalla ja vastaavatko ne lainsäädännön ja viranomaisten asettamia vaatimuksia sekä yhtiön johdon odotuksia paloturvallisuuden tasosta. Tarkoituksena oli myös varmistaa, osataanko yhtiössä toimia lainmukaisten ja johdon odottamien käytäntöjen mukaan ja mikä on henkilöstön asenne paloturvallisuutta kohtaan.

Tutkimuksen tavoitteena oli varmistaa yrityksen paloturvallisuuden lainmukaisuus ja tuoda käytäntöihin mahdollisia kehittämisehdotuksia. Oman kehittymiseni näkökulmasta tutkimuksen tavoitteena oli ensisijaisesti oppia paloturvallisuuteen vaikuttavasta lainsäädännöstä ja sen soveltamisesta käytäntöön.

1.2. Tutkimuksen rajaus

Tutkimukseni keskittyi selvittämään, ovatko lainsäädännön paloturvallisuudelle asettamat vaatimukset jalkautuneet työpaikalla käytännön tasolle saakka. Tutkin, noudatetaanko työpaikalla poikkeuksetta lain edellyttämiä toimintatapoja ja miten paloturvallisuutta johdetaan. Kartoitin, onko yrityksessä jotain paloturvallisuuden riskialueita ja millaisia prosesseja ja toimintatapoja liittyy vaaratilanteiden ja riskienhallinnan hoitoon. Pyrin saamaan kokonaiskuvan, miten työpaikan vaarat on tunnistettu, miten vaarojen tuomat riskit arvioitu ja otettu hallintaan. Lisäksi pyrin tunnistamaan henkilökunnan vastuunkantokykyä ja osaamista paloturvallisuusasioissa sekä miten paloturvallisuuteen yleisesti yrityksessä suhtaudutaan ja asennoidutaan.

Palotarkastusten tekeminen yrityksen tiloissa ei kuulunut tutkimukseeni. Haastatteluissa käsiteltiin tehtyjä palotarkastuksia ja niiden johdosta syntyneitä korjaustoimenpiteitä. Haastatteluiden ja yrityksen toimipaikoissa vierailuiden avulla loin kuvan paloturvallisuuden yleisestä tilasta. Huomion kohteena olivat mm. tulityöpaikat, tupakointipaikat, jätteenkäsittely, kemikaalien ja kaasujen säilytys sekä alkusammutuskalusto ja hätäpoistumisteiden ja pelastusteiden opasteet. Luotin havaintojeni lisäksi palotarkastuksen piiriin kuuluvien asioiden osalta yrityksen vastuuhenkilöiden antamiin tietoihin ja asiakirjoihin, joita sain yrityksestä käyttööni.

Rajasin tutkimuksen ulkopuolelle yrityksen kiinteistöjen rakentamiseen liittyvät paloturvallisuusasiat, joihin liittyviä asioita käsitellään MKRL:ssa sekä Suomen rakentamismääräyskokoelmassa. Tässä tutkimuksessani en kiinnitä huomiota yrityksen kiinteistöjen rakenteisiin, materiaaleihin ja enkä rakennuksissa rakennusvaiheessa huomioituihin paloturvallisuutta lisääviin toteutuksiin.

Rajasin tutkimuksen ulkopuolelle myös vuokrattavien koneiden ja laitteiden paloturvallisuuden yrityksen ulkopuolella olevissa kohteissa. Sivusin tutkimuksessani vain lyhyesti vuokrakoneiden kunnossapitoa, turvamerkintöjä sekä koneiden vuokraustilanteessa asiakkaalle annettavaa opastusta, koska koneet ja laitteet ovat oleellinen osa vuokraamotointia. Näin pyrin selvittämään, onko koneiden varastointiaikana olemassa mahdollista paloturvallisuusriskiä ja varmistumaan, etteivät vuokralle menevät koneet aiheuta paloturvallisuusvaaraa asiakkaalle.

1.3. Aikaisempia tutkimuksia

Paloturvallisuutta käsitteleviä opinnäytetöitä ja tutkimuksia löytyi melko paljon, mutta suurin osa tutkimuksista käsitteli joko rakennusten rakenteiden paloturvallisuutta tai ne olivat paloturvallisuutta ja työturvallisuutta käsitteleviä toiminnallisia tutkimuksia. Yleensä toiminnallisten tutkimusten tuotoksena oli syntynyt pelastussuunnitelmia, riskienhallinnan työkaluja ja prosesseja työturvallisuuden parantamiseen.

Lähinnä omaa tutkimustani olivat Mira Matikaisen (2013) Toimistoympäristön palo- ja työturvallisuuden kehittämisprojekti. Siinä luotiin työturvallisuusmalli yritykselle työsuojelutoiminnan käynnistämisen ja vaarojen- ja riskien tunnistamisen kautta. Näkökulmamme erosivat mm. siinä, että minä keskityn tutkimuksessani parantamaan jo olemassa olevaa työturvallisuusmallia.

Toinen lähellä oman tutkimukseni näkökulmaa oleva työ oli Tomi Pirhosen opinnäytetyö (2011) Palo-, pelastus- ja toimitilaturvallisuusriskien hallinta metallitakomossa. Siinä selvitettiin pienen yrityksen työturvallisuuden nykytilaa ja korjattiin esiin tulleet epäkohdat. Pirhosen näkökulmana oli työturvallisuus, kun taas oma tutkimukseni rajautui paloturvallisuuteen.

Oma näkökulmani erottui selkeimmin edellä mainituista opinnäytetöistä siinä, että syvenyin nimenomaan tutkimaan kohdeyritykseni paloturvallisuutta ja sitä käsittelevää lainsäädäntöä pyrkien varmistamaan, että yhtiön paloturvallisuuskäytännöt ovat lainmukaiset ja mahdolliset poikkeamat tuli tutkimuksessani esiin.

1.4. Keskeisiä käsitteitä

Työturvallisuus

Turvallisuus on hyvin laaja käsite ja sitä on vaikea lyhyesti selittää. Turvallisuus on paitsi yksi ihmisen perustarpeista, myös ihmisen oikeus työssä. Turvallisuutta määriteltäessä voidaan ajatella tilaa, jossa turvallisuuteen liittyvät riskit on tiedostettu ja ne ovat hyväksyttäviä. Työpaikalla turvallisuus käsitetään monella eri tavalla henkilöistä riippuen.

Usein sen ajatellaan olevan työnantajan hoitamaa ja lähes itsestään selvää. Työpaikalla turvallisuudessa kuitenkin korostuu nimenomaan työnantajan ja työntekijöiden yhteistyö keskenään. Turvallinen työpaikka luodaan yhteistyöllä ja laajalla osallistumisella, joka kattaa kaikki organisaatiotasot (Rauramo 2012, 70). Marinka Lanne (2007, 19) väitöskirjassaan kuvaa turvallisuutta tilaksi, jossa toimenpiteet turvallisuuden varmistamiseksi on toteutettu.

Työsuojelu

Työsuojelu on yhteistoimintaa ja vuorovaikutusta työnantajan ja työntekijöiden välillä työn turvallisuuden ja terveellisyysvarmistamiseksi. Työsuojelun yhteistoiminnan kautta työntekijät voivat vaikuttaa työpaikkansa turvallisuutta ja terveellisyttä koskevien asioiden käsittelyyn. Työnantaja vastaa työpaikan työsuojelusta ja sen kustannuksista. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2014.)

Työsuojelu edellyttää työnantajan opastavan työntekijät työvälineiden käyttöön ja perehdyttämään työhön työturvallisuuden varmistamiseksi. Työntekijöiden ammattitaitoa ja osaamista tulee myös ylläpitää. Työvälineiden tulee olla turvallisuusvaatimusten mukaisia. Lisäksi on noudatettava yhteiskunnan, lainsäädännön ja erilaisten sopimusten asettamia velvoitteita ja valvottava niiden toteutumista työpaikalla. (Elinkeinoelämän keskusliitto/Mitä teemme? 2014.)

Työsuojelovelvoitteita ei yksinomaan ole työnantajalla, vaan niitä on myös työntekijällä. Työntekijän tulee olla tehtäviensä ja olosuhteiden vaatimalla tavalla varovainen ja huolellinen työssään. Myös työntekijän on huolehdittava omasta ja työpaikalla olevien muiden työntekijöiden työturvallisuudesta. Työntekijällä on vastuu pitää työnantaja ajan tasalla työpaikan työturvallisuusasioissa. (Bruun, Von Koskull 2012, 50–51.) Esimerkiksi, mikäli työntekijä havaitsee, että työpaikan koneissa laitteissa, suojavälineissä tai rakenteissa on vikoja tai puutteita, hänen tulee ilmoittaa asiasta työnantajalle, jos niistä voi aiheutua vaaraa.

Turvallisuusjohtaminen

Turvallisuus vaatii johdon panosta. Johdon oma sitoutuminen turvallisuuteen on avain koko työpaikan turvallisuuteen ja sen kehittämiseen. Johto on se, joka päättää miten asioissa edetään ja antaa siihen tarvittavat resurssit. (Kanerva 2008, 7.)

Turvallisuusjohtaminen parhaimmillaan tarkoittaa sitä, että työpaikalla turvallisuuden eteen tehtävä työ on osa jokaisen työntekijän normaalia työpäivää. Tämä toteutuu silloin, kun yrityksen koko johto on sitoutunut jatkuvaan turvallisuuden lisäämiseen ja varmistamiseen. Henkilöstön on helpompi sitoutua tavoitteisiin, joita johto pitää tärkeinä turvallisuuden varmistamiseksi ja sen kehittämiseksi. (Työsuojeluhallinto 2014.) Turvallisuudelle asetettujen tavoitteiden edistymisen ja saavuttamisen seuranta on keskeisen tärkeää, jotta tavoitteisiin voidaan päästä. Oleellista on, että työpaikan johto seurannan lisäksi viestii tavoitteiden saavuttamisesta henkilöstölle. (Elinkeinoelämän keskusliitto/Mitä teemme? 2014.)

Ihmistenjohtaminen on tärkeässä roolissa turvallisuusjohtamisessa. Vaikuttamalla ihmisiin oikealla johtamisella saadaan aikaan haluttuja muutoksia ja pysyvää turvallisuutta. Turvallisuustoiminnan kehittäminen on jatkuva prosessi. (Työsuojeluhallinto 2014.)

Vaaratekijät

Vaaratekijöillä tarkoitetaan työssä esiintyviä tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa vaaraa tai haittaa työntekijöiden terveydelle tai turvallisuudelle tai tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa omaisuusvahingon, työympäristön vahingon tai näiden kaikkien yhdistelmien aiheuttaman vahingon (Työterveyslaitos 2003, 11). Työnantajan on kartoitettava mahdolliset työstä aiheutuvat tai työolosuhteissa olevat vaaratekijät ja pyrittävä poistamaan ne. Mikäli todetaan, että vaaraa ei voida poistaa, on vaaran todennäköisyys ja merkitys arvioitava sekä pyrittävä kaikin keinoin minimoimaan vaarasta aiheutuvat seuraukset. (Salonheimo 2006, 87–89.)

Riskien arviointi ja – hallinta

Riskienarviointia tehdään kirjaamalla ylös työpaikalla tunnistettuja vaaroja ja arvioimalla niiden vakavuutta ja todennäköisyyttä. Riskienhallinnasta puhutaan silloin, kun tunnistettujen riskien minimoimiseksi tehdään toimenpiteitä ja riskeihin varaudutaan etukäteen.

Riskienarviointi ja hallinta ovat osa työpaikan turvallisuustoimintaa. Työturvallisuuslain (TTL, 23.8.2002/738) 10 §:n mukaan työnantajien on suoritettava riskienarviointi ja siten varmistettava työntekijöiden turvallisuus. Riskien analysoimiseen käytetään yleensä riskitaulukkoa (taulukko 1). Parhaimmillaan riskienhallinta nostaa yrityksen turvallisuustasoa, lisää toiminnan sujuvuutta ja kustannustehokkuutta. (Työsuojeluhallinto 2014.)

TAULUKKO 1. Työturvallisuuskeskus TTKK

Todennäköisyys	Seuraukset		
	Vähäiset	Haitalliset	Vakavat
Epätodennäköinen	1 Merkityksetön riski	2 Vähäinen riski	3 Kohtalainen riski
Mahdollinen	2 Vähäinen riski	3 Kohtalainen riski	4 Merkittävä riski
Todennäköinen	3 Kohtalainen riski	4 Merkittävä riski	5 Sietämätön riski

Turvallisuuskulttuuri

Opetustoimi on määritellyt hyvän turvallisuuskulttuurin työyhteisön turvallisuusperiaatteiden osaamiseksi ja haluksi sitoutua niihin, koska niitä pidetään tärkeinä (Opetushallitus, 2013). Ruuhilehto ja Kuusisto (1998, 11) näkevät turvallisuuskulttuurin olevan yksilöiden uskomuksia ja tekoja turvallisuuden lisäämiseksi organisaatioissa. Pääpaino turvallisuuskulttuurissa on ihmisten arvoissa ja asenteissa sekä johtamisessa.

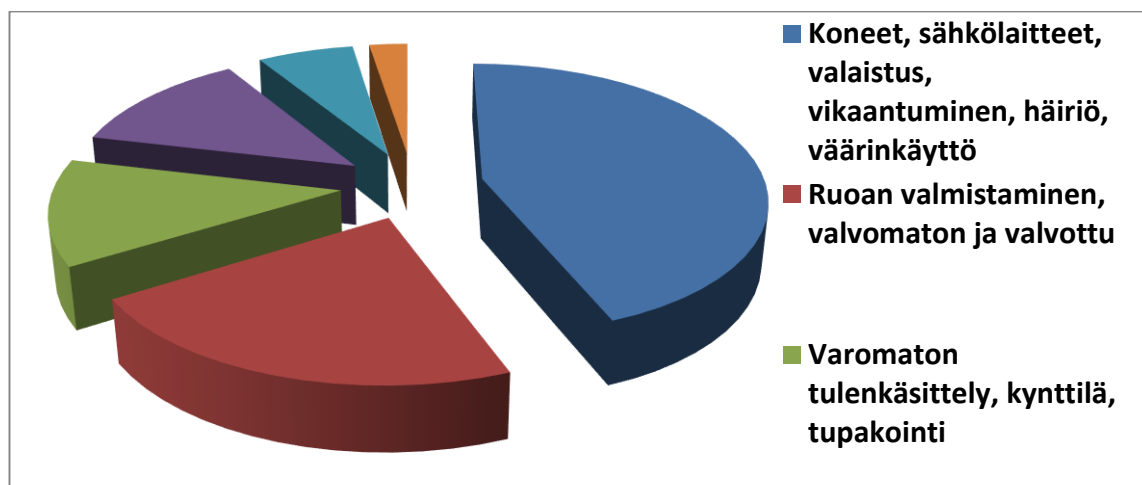
Johtamisella on hyvin tärkeä rooli hyvän turvallisuuskulttuurin luomiseksi työpaikalla. Työnantajan tulee saada aikaan yrityskulttuuri ja olosuhteet, jossa turvallisuutta arvostetaan, niin silloin työturvallisuus kuuluu automaattisesti jokaisen työtehtäviin ja ammattitaitoon (Elinkeinoelämän keskusliitto/Mitä teemme? 2014). Yksin työnantaja ei pysty luomaan tällaista kulttuuria, vaan se vaatii jokaisen työntekijän henkilökohtaista panosta turvallisuudesta huolehtimiseksi.

Esimerkiksi rekrytoitaessa uusia työntekijöitä työyhteisöön, on hyvä kiinnittää huomiota henkilön arvoihin ja asenteisiin turvallisuutta kohtaan. Henkilöitä, jotka kokevat turvallisuuden tärkeäksi osaksi työyhteisön toimintaa, on helpompi johtaa kohti yhtä parempaa turvallisuustasoa, koska he omaksuvat turvallisuuteen liittyviä asioita helpommin ja sitoutuvat niihin. Yrityksen hyvä turvallisuuskulttuuri on lähtökohta kaikelle turvallisuuden kehittämislle.

Paloturvallisuus

Tulen ominaisuuksiin kuuluu se, että se voi syttyä ja palaa vain sopivien olosuhteiden vallitessa. Paloturvallisuuden varmistaminen eli se, ettei tulipaloa synny, on yksi tärkeimmistä asioista yritysten toiminnassa. (Miettinen 2002, 200–201.) Yleisimmät tulipalojen syttymissyöt työpaikoilla ovat koneista ja laitteista aiheutuvia, ruoan valmistukseen liittyviä tai varomattomasta tulen käsittelystä johtuvia (kuva 1). Tulipalojen ennaltaehkäisy ja niihin varautuminen on ensiarvoisen tärkeää. Työpaikan paloturvallisuus muodostuu toimintaympäristön riskien tunnistamisesta ja niiden hallitsemiseksi tehdyistä toimenpiteistä (Suomen pelastusalan keskusjärjestö 2014).

Tulipalot eivät yleensä syty itsestään, vaan useimmiten ne on mahdollista välttää. Pitää tunnistaa yrityksessä olevat vaaran paikat paloturvallisuudelle ja pyrkiä poistamaan ne tai vähintään varautua niihin, mikäli ne eivät ole heti poistettavissa. (Suomen pelastusalan keskusjärjestö 2014.)

KUVA 1. Yleisimmät tulipalon syttymissyöt työpaikoilla vuonna 2010, Paloturvallisuus.info Työpaikan paloturvallisuus, Perehdyttäjän opas.

1.5. Tutkimuksen kohteena oleva yritys

Hämeen Rakennuskone Oy on perustettu vuonna 1975 Kangasalle. Yritys vuokraa, valmistaa ja myy rakennuskoneita ja -laitteita. Yritys on vajaan neljäkymmenen vuoden aikana kasvanut voimakkaasti ja laajentanut toimintaansa yritysostoilla sekä rakentamalla uusia toimipisteitä. Tällä hetkellä yritys toimii Kangasalan lisäksi Tampereella, Lahdessa, Hämeenlinnassa ja Vantaalla. (Laatukäsikirja A.)

Kangasalla olevaa yhtiön pääkonttoria laajennetaan parhaillaan. Rakennusprojektin on arvioitu valmistuvan kesään 2015 mennessä. Vuoden 2014 lopussa yritys hankki Vantaalta uuden toimitilan tyydyttämään tilantarvetta, jota kasvava vuokrakonekaluston kysyntä Etelä-Suomessa vaatii. Yhtiöllä on yhteensä kahdeksan toimipistettä Suomessa.

Työntekijöitä yrityksessä on yhteensä 65 ja yhtiön liikevaihto oli vuonna 2014 noin 16 miljoonaa euroa. Hämeen Rakennuskone Oy:n päätoimiala on rakennuskoneiden ja -laitteiden vuokraus. Vuokrattava kalusto kuljetetaan ja tarvittaessa asennetaan käyttövalmiiksi asiakkaan rakennuskohteisiin. Myös laitteiden huolto on osa yhtiön toimintaa. Edellisten lisäksi yhtiö myy vuokraamiinsa koneisiin tarvittavia oheistarvikkeita ja jonkin verran myös itse rakennuskoneita. (Laatukäsikirja A.)

Yrityksen asiakaskunnan muodostavat pääasiassa rakennusliikkeet, teollisuus, liikeyritykset, kaupungit, kunnat ja yksityiset rakentajat. Toiminta keskittyy Pirkanmaan, Lahden ja Etelä-Suomen talousalueille, mutta projektikohteissa palvelu kattaa koko maan. Yritys on mukana myös ulkomaan projekteissa. (Laatukäsikirja A.)

Yrityksen toimintaa ja laatua varmistetaan toimimalla SFS EN ISO-9001:2000 laatustandardin mukaisesti. Ympäristöasiat huomioidaan kaikilla toiminnan osa-alueilla ja ne on sisällytetty laatujärjestelmään SFS EN ISO-14001 standardin mukaisesti. (Laatukäsikirja A.)

2 TUTKIMUSAINEISTOT

2.1. Tutkimukseen liittyvä lainsäädäntö

Paloturvallisuutta koskevaa ja siihen tiiviisti liittyvää lainsäädäntöä oli paljon. Paloturvallisuuskäytännöt, joita tutkin, olivat osa työturvallisuutta ja työsuojelua. Tutkiessani yrityksen paloturvallisuuskäytäntöjä, keskityin pääosin tarkastelemaan niitä TTL:n ja PelastusL:n näkökulmista, mutta kartoitin myös muiden lakien ja asetusten määräyksiä, jotka liittyvät tiiviisti yrityksen paloturvallisuuteen. Lainsäädäntöön perehtymällä pyrin ymmärtämään, mitä velvoitteita yrityksille on annettu paloturvallisuuden suhteen ja mitä vaaditaan niiden velvoitteiden täyttämiseksi.

Suomessa noudatettavaa työturvallisuuteen liittyvää lainsäädäntöä valmistellaan sekä Suomessa että EU:ssa. Lainsäädäntö perustuu suurelta osin Euroopan unionin direktiiveihin, jotka siirretään osaksi kansallista lainsäädäntöämme. Euroopan Komission työllisyys- ja sosiaaliasioiden pääosasto vastaa työsuojeluasioista Euroopan Unionissa. Suomessa työsuojelulainsäädäntöä valmistelee Sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosasto ja työturvallisuuteen liittyviä säädöksiä valmistelee työturvallisuussäännöksiä valmisteleva neuvottelukunta. Työ- ja elinkeinoministeriö valmistelee yleistä työoikeutta koskevaa lainsäädäntöä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014.)

Merkittävin direktiivi, joka koskee työsuojelua, on direktiivi toimenpiteistä työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen edistämiseksi työssä (89/391/ETY). Suomessa tämä puitedirektiivi on pääosin pantu täytäntöön TTL:lla. (Siiki 2006, 192–193.)

2.1.1 Työsopimuslaki 26.1.2001/55

TSL:sta löytyy työturvallisuutta koskevaa velvoitusta. Se on työnantajaa pakottavaa lainsäädäntöä. Pakottava lainsäädäntö on yleensä työntekijää suojaavaa vähimmäislainsäädäntöä. Sitä ei voida heikentää mitenkään sopimalla. (Bruun ym. 2012, 13).

TSL:n toisen luvun 3 § velvoittaa työnantajan huolehtimaan työturvallisuudesta työpaikalla. Tarkemmat työturvallisuussäännökset löytyvät työturvallisuuslaista, joka velvoittaa työnantajan huolehtimaan toimenpiteistä, joilla varmistetaan työntekijöiden turvallisuus ja terveys työssä.

TSL ei velvoita yksinomaan työnantajan, vaan myös työntekijää huolehtimaan niin työntekijän omasta kuin muidenkin työntekijöiden turvallisuudesta työpaikalla. TSL:n kolmannen luvun 2 § määrää työntekijän noudattamaan huolellisuutta työtehtävissä sekä ilmoittamaan työnantajalle havaitsemistaan puutteista tai vioista.

2.1.2 Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738

TTL:n tarkoituksena on työntekijöiden työolojen parantaminen ja tavoitteena työolojen jatkuva paraneminen (Saloheimo 2006, 37). Työolojen parantamisen vaatimus on nostettu sekä lain 1 §:ssä tavoitteeksi että lain 8.3 §:n nojalla yhdeksi työnantajan velvollisuuksista. Tämä vaatimus vaikuttaa laajalti TTL:n soveltamiseen ja korostaa suojelutarkoitusta. Saloheimo (2002, 76) tulkitsee säännöksen merkitsevän sitä, että kerran saavutettuun suojelutasoon ei voi vain pysähtyä, vaan myös siitä eteenpäin on pyrittävä parantamaan työoloja kohti sellaista tasoa, jolla työympäristön haitta- ja vaaratekijät saadaan mahdollisuuksien mukaan estettyä.

TTL:a tulee noudattaa työpaikoilla. Sitä sovelletaan lähtökohtaisesti työsuhteessa tehtävään työhön ja vuokratyöhön. Työsuhteena käsitetään myös määräaikaista, hyvinkin lyhytaikaista työsuhteita ja etätyö, jota tehdään työnantajalle. (Saloheimo 2006, 37.) Tutkimuksen kohteena olevassa yrityksessä pääosa henkilöstöstä on työsuhteessa olevia, mutta työtehtävissä on myös vuokratyösuhteessa olevia työntekijöitä.

TTL:n peruslähtökohta on, että jokainen työnantaja on velvollinen huolehtimaan omien työntekijöidensä työturvallisuudesta (Kuikko 2006, 45). Vaikka TTL 8 § velvoittaa työnantajan huolehtimaan työntekijöiden turvallisuudesta, se rajaa kuitenkin pois ennalta arvaamattomat olosuhteet ja poikkeukselliset tapahtumat, joihin työnantaja ei voi varautua etukäteen tai tapauksen seuraukset ei olisi vältettävissä varotoimista huolimatta. Olosuhteita ei pidetä ennalta arvaamattomina pelkästään sillä perusteella, ettei työnantaja ole

havainnut kyseistä vaaratekijää. Ennalta-arvattavuuteen liittyy myös työnantajan velvollisuus olla tietoinen omalle toimialalleen luonteenomaisista vaaratekijöistä ja niiden torjunnasta tai hankkia niistä selvitystä. (Kuikko 2006, 38.)

TTL ei edellytä työorganisaatiolta turvallisuusjohtamisjärjestelmää. Työnantajan on riittävän järjestelmällisesti kartoitettava työpaikan haitta- ja vaaratekijöitä ja poistettava ne, jos sellaisia löytyy (TTL 10 §). Mikäli vaarojen poistaminen on mahdotonta, niiden merkitys työntekijöiden turvallisuudelle tulee arvioida. Työnantajan tulee tehdä vaarojen merkityksen arviointi ja päättää vaaratekijöiden poistamisesta aina omalla vastuullaan. Virheellinen arviointi merkitsee kielletyn riskin ottamista ja siitä saattaa seurata rangaistus. (Siiki 2006, 64.)

Työnantajan on pyrittävä suunnitelmallisesti estämään vaaratekijöiden syntyminen (TTL 8 §). On myös pyrittävä ottamaan huomioon suunnitelmiensa vaikutukset työntekijöiden turvallisuuteen (TTL 12 §). Vaaratekijöiden syntymisen estämisellä tarkoitetaan työn ja työolosuhteiden suunnittelemista ja toteuttamista niin, ettei vaaroja voi syntyä (Kuikko 2006, 42). Jatkuvalle työympäristön tarkkailulle ja työtapojen turvallisuutta valvomalla työnantaja kykenee tarkkailemaan toteutettujen toimenpiteiden vaikutusta turvallisuuteen.

Lain sanamuodon mukaan työnantajalla tulee olla hallussaan työn vaarojen selvitys ja arviointi. Työnantajan ei ole pakko laatia selvitystä ja arviointia kirjallisesti, mutta käytännössä dokumentointi on suositeltavaa. Vaarojen arvioinnin tulee olla suunnitelmallista ja jatkuvaa ja edistää työturvallisuutta työpaikalla, joten jollain tavalla arviointi tulee kirjata. Myös työsuojelutarkastuksen yhteydessä selvitys ja arviointi tulee olla todennettavissa. (Siiki 2006, 67.) Työnantajan tulee antaa työntekijälle tiedot työpaikan haitta- ja vaaratekijöistä sekä opettaa ja ohjata työntekijää näiden välttämiseksi (TTL 14 §).

Työnantajan tulee TTL 14 §:n mukaan myös perehdyttää työntekijät turvallisiin työtapoihin. Tämä koskee uutta työntekijää ja myös vanhoja työntekijöitä silloin, kun työtehtävät muuttuvat ja otetaan käyttöön uusia työvälineitä tai menetelmiä. Työnantajalle kuuluu myös opetuksen ja ohjauksen antaminen työntekijälle poikkeustilanteiden varalta ja opetuksen täydentäminen tarvittaessa. Työnjohdon ja esimiesten keskeinen tehtävä on perehdyttää työntekijät työskentelemään turvallisesti. Perehdyttämisen tulee olla järjestelmällistä ja kattaa työpaikalla annetut turvallisuusmääräykset ja ohjeet. Työntekijöille on

myös kerrottava velvollisuudesta ilmoittaa kaikista vioista ja puutteista. (Hietala ym. 2009, 111–112.)

TTL 9 § velvoittaa työnantajan edistämään turvallisuutta ja sen toteuttamiseksi on oltava ohjelma, joka kattaa kehittämistarpeet. Säännöksen lähtökohtana on työnantajakohtainen toimintapolitiikka. Erityisiä muotomääräyksiä ei lainsäädännössä ole toimintaohjelmalle annettu, vaan jokaisen yrityksen tulee etsiä sopivin tapa toiminnan kehittämiseksi turvallisuustavoitteiden kautta. Tavoitteet on käsiteltävä työntekijöiden tai heidän edustajiensa kanssa ja tavoitteena on, että niin yrityksen johto kuin koko henkilöstö sitoutuu toiminnassaan noudattamaan asetettuja tavoitteita. Toimintaperiaatteiden kirjaaminen ohjelmaan konkretisoi asioita ja edesauttaa niihin sitoutumista. (Kuikko 2006, 47–48.) Työsuojelun toimintaohjelma antaa tavoitteet turvallisuuden edistämiseen ja ylläpitämiseen ja ne on huomioitava työpaikan kehittämistoiminnassa.

Työpaikka on TTL 45 §:n mukaan varustettava tarpeellisilla hälytys-, paloturvallisuus-, hengenpelastus- ja pelastautumislaitteilla ja -välineillä työolosuhteet huomioon ottaen. Alkusammuttimet tulee sijoittaa kohteisiin siten, että ne ovat helposti käyttöönotettavissa ja sijaitsevat lähellä todennäköisintä palon syttymispaikkaa. Lisäksi alkusammuttimien sijoituspaikat on aina merkittävä selkeästi virallisin opastinkilvin. (Miettinen 2002, 205). Työnantajan on lisäksi annettava työntekijöille tarpeelliset ohjeet laitteiden ja välineiden käytöstä sekä toimenpiteistä, joihin tulipalon sattuessa on ryhdyttävä. Tarvittaessa ohjeet on pidettävä työntekijöiden nähtävänä työpaikalla. Harjoituksia tulee järjestää tarvittaessa. (Saloheimo 2006, 235–236.)

Työnantajan tulee nimetä ensiapu-, palontorjunta- ja pelastustoimenpiteiden täytäntöönpanemiseksi vastuuhenkilö tai -henkilöitä, mikäli yrityksen työolosuhteet ja lukumäärä sitä edellyttävät. Jos työnantaja on jo PelastusL:n mukaisessa pelastussuunnitelmassaan osoittanut suojeluhenkilöstöä vastaaviin tehtäviin, niin henkilöitä ei tarvitse nimetä enää erikseen työturvallisuuslain TTL 47§:n velvoitteen mukaisesti. (Kauhanen 2014, internetlinkki.) TTL:n mukainen ensiapu- ja pelastushenkilöiden nimeäminen on pelastuslainsäädännössä olevaan pelastussuunnitelmaan nähden toissijainen. Tarkoitus ei ole luoda päällekkäisiä järjestelmiä. (Siiki 2006, 124.)

2.1.3 Pelastuslaki 29.4.2011/379

PelastusL:n tullessa voimaan 1.7.2011, siirryttiin onnettomuuksien ehkäisyssä aiemmasta palotarkastuksiin perustuvasta toiminnasta riskienarviointiin perustuvaan paloturvallisuuden valvontaan. Pelastuslaitokset valvovat paloturvallisuutta määrääjäksi vahvistetun valvontasuunnitelman mukaisesti. Palotarkastuksessa valvotaan rakennuksen turvallisuutta ja rakennuksen omistajan tai haltijan paloturvallisuuden varalle sekä onnettomuuksien ehkäisemiseksi tekemiä säädösten edellyttämiä toimenpiteitä. Tarkastuksen yhteydessä annetaan tarvittaessa tulipalojen ja muiden onnettomuuksien torjuntaa koskevaa neuvontaa. (HE 257/2010 vp.) PelastusL:n tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäisy sekä parantaa ihmisten turvallisuutta. Jos onnettomuus pääsee uhkaamaan, ihmiset tulee pelastaa ja tärkeät toiminnot turvata sekä onnettomuuden laajuutta ja seurauksia tulee pyrkiä rajoittamaan.

Sekä yritykset että ihmiset ovat velvollisia PelastusL 2 §:n mukaan osallistumaan tulipalojen ehkäisyyn, tulipaloihin varautumiseen ja niiden rajoittamiseen sekä osallistumaan pelastustoimintaan. Yleisiä velvollisuuksia, kuten huolellisuusvelvollisuus ja varovaisuus tulen käsittelyssä, jotka kuuluvat kaikille, käsitellään PelastusL:n 3-8 §:ssä. Toiminnanharjoittajan ja rakennuksen omistajan ja haltijan velvollisuuksista säädetään PelastusL:n 9-11 §:ssä.

Rakennukset ja ympäristö tulee pitää sellaisessa kunnossa, että tulipalon syttymisvaara on vähäinen. Mitään helposti syttyvää materiaalia, kuten esimerkiksi puutavaraa, kuormalavoja, ei saa säilyttää rakennuksen läheisyydessä. Pelastustoiminta tulipalon sattuessa on oltava mahdollista eli esimerkiksi rakennuksien uloskäynnit ja kulkureitit sekä pelastustiet tulee olla vapaana ja selkeästi merkittyjä. Poistumisreiteillä ei saa säilyttää tavaraa, ja poistumisovet on saatava avattua rakennuksen sisäpuolelta ilman avainta, silloin kun ihmisiä on rakennuksen sisällä. (Työturvallisuuskeskus 2003, 60).

PelastusL 12 § velvoittaa myös pelastuskaluston ja laitteiden kunnossapitoon. Esimerkiksi sammutuskalusto ja palonilmaisu- ja hälytyslaitteet tulee säännöllisesti tarkastaa ja huoltaa, jotta ne ovat aina toimintakuntoisia. Alkusammutuskaluston tulee olla helposti saatavilla eikä kaluston eteen saa kasata tavaraa. Käsisammuttimet tulee tarkastaa määräjain ja huoltaa jokaisen käyttökerran jälkeen. Käsisammuttimia huoltavat ja tarkastavat Turvallisuus- ja kemikaaliviraston hyväksymät huoltoliikkeet. (Työturvallisuuskeskus

2003, 60.) Asianmukaisesti saatavilla oleva ja toimintakuntoinen alkusammutuskalusto on välttämätön tulipalon sattuessa.

Työnantajan tulee PelastusL 14§:n mukaan omatoimisesti varautua tulipalojen ehkäisyyn ja sammuttamiseen. Työnantajan on rakennuksen haltijana PelastusL 15 §:n mukaan laadittava pelastussuunnitelma. Pelastussuunnitelmassa käsitellään vaarojen ja riskienarvioinnin johtopäätelmiä, tilojen turvallisuusjärjestelyä, henkilöstölle annettavia ohjeita ja omatoimisen varautumisen toimenpiteet. Työnantaja voi pelastussuunnitelmaan kirjata työpaikan onnettomuuksiin varautumisen hyväksi tehdyt asiat ja toimenpiteet, jotka tehdään onnettomuuden sattuessa (Siiki 2006, 122). PelastusL:n voimaantulosäännöksen mukaan pelastussuunnitelmat oli laadittava 1.7.2012 mennessä ja vanhat pelastussuunnitelmat päivitettävä 1.7.2013 mennessä (Yrityssuojeluyhdistys 2015).

PelastusL:n 27 § velvoittaa pelastuslaitoksen huolehtimaan alueellaan mm. tulipalojen ehkäisyyn ja torjuntaan liittyvästä ohjauksesta, valistuksesta ja neuvonnasta. Pelastustoimen tulee myös valvoa ja tarvittaessa varoittaa vaarasta tai onnettomuudesta.

2.1.4 Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta

20.1.2006/44

Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueet valvovat työsuojelulainsäädännön noudattamista. Työsuojelun yhteistoiminta työpaikalla perustuu työsuojelun valvontaa koskevaan lakiin ja asiaa koskeviin työmarkkinajärjestöjen sopimuksiin. Työsuojeluvaltuutettu edustaa työsuojelun yhteistoiminnassa työntekijöitä. Työnantajan edustajana on työsuojelupäällikkö, jollei työnantaja itse hoida työsuojelun yhteistoimintaan kuuluvia tehtäviä. (Euroopan työterveys- ja turvallisuusvirasto 2014.)

TSValL 29 § määrää, että työpaikalla, jossa säännöllisesti työskentelee vähintään kymmenen työntekijää, työntekijöiden on valittava keskuudestaan työsuojeluvaltuutettu ja kaksi varavaltuutettua edustajikseen tässä luvussa tarkoitettuun yhteistoimintaan sekä yhteydenpitoon työsuojeluviranomaisiin.

2.1.5 Valtioneuvoston asetus työpaikkojen turvallisuus- ja terveystaamimuksista 18.6.2003/577

Valtioneuvoston asetus työpaikkojen turvallisuus- ja terveystaamimuksista 16 § velvoittaa poistamaan työpaikalta työjätteet ja muut työn kannalta tarpeettomat aineet, jotka voivat syttyä.

Valtioneuvoston asetuksen 17 § velvoittaa työnantajaa antamaan työntekijöille tarpeelliset suojeleuohjeet tulenkäsittelystä, tulenvaaraa aiheuttavasta työskentelystä, tulenvaarallisten tai räjähtävien aineiden käsittelemisestä ja säilyttämisestä, tuuletuslaitteiden tarkoituksenmukaisesta käyttämisestä palon sattuessa, hätäilmoituksesta, palokunnan hälyttämisestä, palo-ovien sulkemisesta ja nopeasta poistumisesta tarvittaessa ja muista tulipalon varalta tai sen sattuessa kullakin työpaikalla vallitsevien olosuhteiden mukaan varteen otettavista toimenpiteistä. (Työpaikan lait ja työsuhteopas 2014, 146.)

Hälytys tulipalosta tulee olla sellainen, että se havaitaan kaikkialla työpaikalla ja alkusammutusvälineiden on oltava helposti käyttöön otettavissa. Tulipalossa tai muussa vastaavassa vaaratilanteessa työntekijöiden on voitava poistua kaikista työpisteistä nopeasti ja mahdollisimman turvallisesti. Rakennusten kulkureittien on johdettava ulos tai turvalliselle alueelle mahdollisimman suoraan. Tarvittaessa uloskäytävillä ja niille johtavilla kulkureiteillä on järjestettävä asianmukainen varavalaistus. (Työpaikan lait ja työsuhteopas 2014, 146.)

2.1.6 Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta 3.6.2005/390

Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta velvoittaa 23–24 §:ssä tekemään ilmoituksen vaarallisten kemikaalien vähäisestä teollisesta käsittelystä ja varastoinnista pelastusviranomaiselle. Mikäli kyseessä on laajamittainen vaarallisten kemikaalien käsittely ja varastointi, haetaan siihen lupa Turvallisuus- ja kemikaalivirastolta. Molemmissa tapauksissa on esitettävä tiedot ja selvitykset suunnitellusta toiminnasta ja turvallisuusjärjestelyistä.

Toiminnan laajuus eli onko kyseessä vähäinen vai laajamittainen käsittely ja varastointi, määritellään kemikaalien vaarallisuuden ja määrän perusteella. Esimerkiksi, jos nestekaasun varastoinnin määrä on 200 kg-5 t, on kyseessä nestekaasun vähäinen varastointi, jolloin ilmoitus varastoinnista tehdään pelastuslaitokselle. Suuremmista määristä ilmoitus tehdään Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle. (Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos, vaaralliset kemikaalit ja räjähteet 2014.)

Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta määrää 36 §:ssä, etteivät myöskään vaarallisten kemikaalien säilytysmäärät ja -paikat saa aiheuttaa vaaraa. Pelastusviranomaisen voi yksittäistapauksissa rajoittaa vaarallisten kemikaalien säilytysmääriä tai määrätä säilytykselle muita turvallisuuden kannalta tarpeelliseksi katsottuja rajoituksia tai ehtoja.

2.1.7 Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista 20.12.2012/856

Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista määrää 23–25 §:ssä vaarallisten kemikaalien varastointipaikoista ja sijoituksista rakennuksissa.

Vaarallisten kemikaalien säilytyksessä tulee olla huolellinen ja varovainen. Kemikaalit on säilytettävä vaatimusten mukaisissa päällyksissä niille varatuilla paikoilla ja keskenään reagoivat kemikaalit säilytettävä erillään. Kemikaalien säilytyspaikat tulee olla siistit. Ilmanvaihto on varmistettava ja vuototapauksissa kemikaalin kerääminen talteen on oltava mahdollista. Vaarallisten kemikaalien säilytysmäärät on pidettävä mahdollisimman pieninä ja myrkylliset kemikaalit lukituissa tiloissa. Palavat nesteet ja aerosolit tulee ensisijaisesti säilyttää omassa palo-osastossaan ja erillään sytytyslähteistä. (Tukes, vaarallisten kemikaalien säilytys 2014.)

2.1.8 Laki pelastustoimen laitteista 12.1.2007/10

Lain pelastustoimen laitteista tarkoituksena on varmistaa, että pelastustoimen markkinoille tuomat laitteet, kuten esimerkiksi alkusammutusvälineet, ovat turvallisia, täyttävät

käyttövaatimukset, asennetaan oikein ja huolletaan sekä tarkastetaan asianmukaisesti, jotta ne pysyvät käyttökuntoisina. PelastusL:n mukaan huoneiston haltijan on huolehdittava, että viranomaisen määräämät sammutuslaitteet ovat toimintakunnossa sekä huollettu ja tarkastettu asianmukaisesti.

Laki pelastustoimen laitteista 7 § määrää, että käsिसамmuttimet tulee huoltaa ja tarkastaa, jotta niiden turvallisuudesta ja toimintavarmuudesta voidaan olla varmoja. Käsिसамmuttimia myyvistä liikkeistä voi ostaa huollon ja tarkastuksen käsिसамmuttimille. Tarkastuksella tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla todetaan sammuttimen toimintakunto ja huollolla tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla sammutin korjataan toimintakuntoiseksi.

Lain 8 § velvoittaa, että asennus- ja huoltotyötä tekevien liikkeiden tulee olla antanut toiminnastaan tieto Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle valvontaa varten. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto pitää luetteloa käsिसамmutinliikkeistä.

2.1.9 Tupakkalaki 13.8.1976/693

TupakkaL 12 § kieltää tupakoinnin työyhteisöjen yhteisissä ja yleisissä sekä asiakkaille tarkoitetuissa sisätiloissa. TupakkaL ei ota paloturvallisuuskulmasta kantaa tupakointiin työpaikalla. TupakkaL 3 §:ssä säädetään, että on tupakoinnin kieltämisessä tai rajoittamisessa paloturvallisuus-, elintarvikehygieniä- tai muista vastaavista syistä noudatettava, mitä siitä erikseen säädetään. Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista kieltää 67 §:ssä tupakoinnin ja avotulen teon räjähdysvaarallisissa tiloissa. Tällaisilla alueilla tulee olla myös kieltoa osoittavat kilvet.

2.1.10 Maankäyttö- ja rakennuslaki 1999/132

MKRL 117 b §:ssä annetaan määräyksiä rakennusten paloturvallisuuteen. Rakennukset tulee suunnitella ja rakentaa paloturvallisesti. Paloturvallisessa rakentamisessa tulee ottaa huomioon rakennuksen rakenteet, materiaalit ja tekniset ratkaisut sekä pyrkiä löytämään tehokkaat ratkaisut palon leviämisen estämiseen.

Suomen rakentamismääräyskokoelma täydentää MKRL:a sekä asetusta. Rakentamismääräyskokoelman E1 osa sisältää määräyksiä ja ohjeita rakennusten paloturvallisuuteen jo rakennusvaiheessa huomioon otettavaksi ja rakennusten laajennusten tai lisäosien rakentamisvaiheessa. (Edilex 2011).

Rakentamismääräyskokoelma määrää tarkasti vaatimukset palokuormalle (palamisesta vapautuva kokonaislämpömäärä, kun tilassa oleva aine, kuten rakennukset ja irtaimisto palaa), palo-osastointiin (rakennuksessa oleva osa, josta palon leviäminen on estetty tehokkaasti määrätyksi ajaksi esim. rakennusosin tai muulla tehokkaalla tavalla), poistumiseen palon sattuessa ja sammutus- ja pelastustehtävien esteettömään hoitoon rakennuksessa. (Edilex 2011.)

MKRL sekä Suomen rakentamismääräyskokoelmaan ei tarkemmin syvennytty tässä tutkimuksessa, vaikka yhtiön pääkonttorilla oli aloitettu laajennusosan rakentaminen. Edellä mainitun lain sekä rakentamismääräyskokoelman määräykset on silti tarkasti huomioitava rakentamisvaiheessa, jotta laajennusosan ja koko pääkonttorin paloturvallisuus on lainmukainen.

2.2. Viranomaiset

2.2.1 Ministeriöt ja Aluehallintovirastot

Sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosasto johtaa ja valvoo työsuojelutoimintaa Suomessa. Aluehallintovirastot valvovat työsuojelua omilla vastuualueillaan. Suomi on jaettu viiteen työsuojelun vastuualueeseen. (Työsuojeluhallinto ja valvonta, 2014.)

Sisäministeriö ylimpänä viranomaisena vastaa pelastustoimesta ja sen palveluiden saataavuudesta valtakunnallisesti. Aluehallintovirasto valvoo pelastustoimen toimintaa toimialueellaan. Kunnat taas huolehtivat yhteistoiminnassa pelastustoimen järjestämisestä ja pelastuslaitokset hoitavat käytännössä paloturvallisuuteen liittyviä asioita omilla pelastusalueillaan.

Sisäinen turvallisuus on sisäministeriön suurin vastuualue. Sisäiseen turvallisuuteen kuuluu mm. pelastustoimi ja paloturvallisuus. Sisäministeriön tehtävänä on johtaa, ohjata ja valvoa pelastustointia ja sen palvelujen saatavuutta ja tasoa. (Sisäministeriö 2015). Sisäministeriö korostaa PelastusL:n mukaisesti rakennuksen omistajan ja haltijan omatoimista varautumista paloturvallisuuden kehittämisessä. Tämä tarkoittaa riskienarviointia ja riskien suunnitelmallista hallintaa. Pelastussuunnitelman painopiste tulee olla onnettomuuksien ennalta ehkäisyssä. (Sisäministeriö, turvallisuus 2015.) Pelastustoimen tekemien palotarkastusten yhteydessä voidaan antaa määräyksiä tai suosituksia turvallisuusjärjestelyistä tai turvallisuuslaitteista.

Aluehallintovirasto tukee sisäministeriötä toimialueellaan mm. pelastustoimen ohjaamisessa, valvonnassa ja sen kehittämisessä.

2.2.2 Kunnat ja Pelastuslaitokset

Kunnat vastaavat pelastustoimesta pelastusalueilla, joita Suomessa on 22. Pelastusalueella toimii pelastuslaitos, joka hoitaa pelastustoimen tehtäviä, kuten esimerkiksi palotarkastuksia, neuvontaa ja valvontaa sekä pelastustoimia. (Sisäministeriö, pelastusosasto 2015.)

Pelastuslaitosten suorittamien palotarkastuksien tavoitteena on tukea rakennuksen omistajan ja haltijan omatoimista varautumista sekä valvoa PelastusL:n noudattamista. PelastusL ei enää määrittele aikaväliä palotarkastusten suorittamiselle, vaan pelastuslaitokset laativat valvontasuunnitelman, jossa palotarkastuskohteet ja tarkastusvälit määritellään riskiperusteisesti. Riskiperusteisuus tarkoittaa sitä, että pelastusviranomaiset tekevät palotarkastuksia ensisijaisesti riskikohteisiin ja omavalvonnan merkitys kasvaa. (Suomen pelastusalan keskusjärjestö, Sisäinen palotarkastus 2015.)

Palotarkastustapoja on neljä:

1. Yleinen palotarkastus tarkoittaa valvontasuunnitelman mukaisin määrävällein tehtävää palotarkastusta. Palotarkastuskohde tarkastetaan asiakirjojen perusteella ja pistokokein.

Palotarkastuksen aikana annetaan myös turvallisuusneuvontaa sekä pyritään tukemaan yrityksen omaa turvallisuuskulttuuria.

2. Ylimääräinen palotarkastus voidaan suorittaa pelastusviranomaisen harkinnan mukaan, jos esimerkiksi kiinteistön omistaja pyytää tarkastusta tai epäillään, että kiinteistön palo- ja henkilöturvallisuudessa on oleellisia puutteita.

3. Erityinen palotarkastus suoritetaan uudisrakennus- tai saneerauskohteissa silloin, kun kunnan rakennusvalvonta on rakennuslupaan määrännyt palotarkastuksen.

4. Jälkitarkastuksessa tarkistetaan, että varsinaisessa palotarkastuksessa annettuja määräyksiä on noudatettu. (Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos, yrityksille ja yhteisöille 2014.)

2.2.3 Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto valvoo ja edistää teknistä turvallisuutta sekä kuluttaja- ja kemikaaliturvallisuutta. Tukesin tarkoituksena on suojella ihmisiä, ympäristöä ja omaisuutta turvallisuuteen liittyviltä riskeiltä. (Tukes 2014.) Tukes voi myös antaa kemikaalilainsäädännön mukaisista rajoituksista poikkeavan luvan palavien nesteiden ja muiden vaarallisten kemikaalien säilyttämiselle tiloissa, joissa ne voivat aiheuttaa vaaraa (Tukes, vaarallisten kemikaalien säilytys 2014).

Lisäksi Tukesin valvontaan kuuluvia paloturvallisuuteen liittyviä laitteita ovat mm. palovaroittimet, käsisammuttimet, poistumisreittien merkitsemiseen ja valaisemiseen käytettävät tuotteet. Kaikkien laitteiden tulee olla toimintavarmoja ja käyttötarkoitukseensa sopivia (Tukes, pelastustoimen laitteet 2014.)

2.3. Yrityksen asiakirja-aineisto

2.3.1 Laatukäsikirja

Yrityksen toimintaa ja laatua varmistettiin toimimalla SFS EN ISO-9001:2000 laatu-standardin mukaisesti. Laatukäsikirjasta löytyivät yrityksen toiminnan menettelyohjeet ja

prosessit. A-tason laatukäsikirja sisälsi mm. yrityksen laatupolitiikan, tavoitteet ja yrityksen toiminnan esittelyn. B-taso sisälsi toimintokohtaiset ohjeet ja C-taso työohjeet. (Laatukäsikirja A.)

Laatukäsikirjassa mainittuihin yrityksen toiminnan periaatteisiin kuuluivat sitoutuminen viranomaismääräysten ja tervehenkisten rehellisten liiketapojen noudattamiseen sekä laatujärjestelmän kehittäminen toiminnan ohjausmenetelmäksi ja mittariksi. Yksi periaatteista oli myös henkilökunnan saaminen toimimaan hyvässä yhteishengessä ja sitoutumaan yhtiön tavoitteisiin. (Laatukäsikirja A.)

Laatukäsikirjasta kävi ilmi, miten lain ja määräysten muutoksista tiedotetaan yrityksessä. ”Yhtiön hallinto vastaa muutosten tiedottamisesta nimetyille henkilöille, jotka tekevät muutoksista tarvittavan esityksen”. Tällä tarkoitetaan sitä, että yhtiön hallinnossa lain muutos analysoitiin ja siitä laadittiin ohje tai tiedote yhtiön toimipaikkoja varten. Toimipaikkojen yhteyshenkilöt hioivat ohjeistuksen tarvittaessa vielä sopivammaksi juuri heidän toimipisteeseensä. (Laatukäsikirja B 7.2.)

Laatukäsikirjan mukaan kiinteistöjen työsuojelestusta ja palotarkastuksista vastasi vuokraamonhoitaja tai erikseen nimetty henkilö. Kiinteistöjen siivousten järjestämisestä vastasi yrityksen hallinto joko oman henkilökunnan tai siivousliikkeen ja urakoitsijoiden avulla. Puhtaana- ja kunnossapitotehtävien jako oli mainittu toimipaikoittain laaditussa työohjeessa. (Laatukäsikirja B 7.3.)

Laatukäsikirjassa oli ohje vuokrattavien koneiden tarkastus- ja merkintämenettelystä ja kuinka usein tarkastus tulee tehdä. Toimipaikkojen koneiden vuokraajat ja vuokraamonhoitajat vastasivat vuokraamiensa koneiden tarkastamisesta siten, että koneiden tarkastukset sekä merkinnät olivat kunnossa.

Määräaikaistarkastuksien lisäksi jokaisen vuokrauksesta palautuvan laitteen käyttökunto tarkastettiin ja tarkastaja kiinnitti laitteeseen nimikirjaimillaan ja päivämäärällä varustetun valkoisen tarran, jos kone oli toimintakuntoinen. Punainen muovilappu vikaselityksiin kiinnitettiin laitteeseen, mikäli laite vaati korjausta. Vuokraamonhoitaja tallensi tarkastuspöytäkirjat tuotetarkastusmappiin ja valvoi, että tarkastusmerkinnät ja pöytäkirjankopiot seurasivat laitetta. (Laatukäsikirja B 1.5.9)

Uudelle työntekijälle annettiin opiskeltavaksi yrityksen perehdyttämiskansio, joka sisälsi mm. laatukäsikirjan. Laatukäsikirjassa oli vuonna 2014 päivitetty perehdyttämissuunnitelma, jossa ei ollut erillistä kohtaa paloturvallisuudelle. Työturvallisuutta käsiteltiin perehdyttämissuunnitelmassa ajoneuvojen, trukkien ja suojavälineiden osalta. Laatuasiakirjoissa olevassa henkilöstön koulutussuunnitelmassa löytyi oma kohtansa työsuojelulle, työturvallisuudelle ja pelastuskoulutukselle. (Laatukäsikirja B 4.2.)

Laatujärjestelmässä esitetyn turvallisuus- ja pelastussuunnitelman mukaan laaturyhmä huolehti vuokraamonhoitajan esityksestä työsuojelukoulutuksen hankkimisesta. Työntekijöille hankitaan heidän tehtävissään tarvitsema ensiapu-, tulityökoulutus, vaarallisten aineiden käsittelykoulutus ja sähköturvallisuuskoulutus. (Laatukäsikirja B 4.3.)

Nestekaasun varastoinnista ja siihen tarvittavista luvista ohjeistetaan laatukäsikirjassa. Varastossa ja konteissa sai varastoida pullotettua nestekaasua erillisen luvan mukaisesti. Luvat toimipaikkojen nestekaasuvarastoille haettiin erikseen. Myös sammutuskaluston sijainnista ja käytöstä oli oma kohtansa nestekaasuvaraston käyttöohjeessa. Ohje määräsi varmistamaan, että nestekaasuja käsittelevät henkilöt oli koulutettu sammuttimien käyttöön. Käyttöohjeen lopussa oli lyhyt toimintaohje, miten tulee toimia mahdollisen tulipalon sattuessa. (Laatukäsikirja B 1.2.)

Varastoitavien kemikaalien enimmäismäärät kemikaaleittain (esim. bensiini, polttoöljy, nestekaasu, hydraulioöljy, maalit) löytyivät laatujärjestelmästä toimipaikoittain esitettyinä (Laatukäsikirja B).

Jätteiden käsittelyä koskevassa kohdassa ohjeistettiin oikeista säilytysastioista kierrätettäville jätteille. Öljyjätteet, akut, liuottimet ja jätepaperi kerättiin erillisiin säiliöihin tai varastointipaikkoihin ja toimitettiin kierrätykseen tai hyväksytyille jätteenkäsittelijöille. Jätteiden käsittelystä laatukäsikirjassa oli toimipistekohtainen kaavio, josta kävi ilmi, miten jätehuolto toimi. Ympäristölle haitallisten jätteiden, kuten jäteöljyn, akkujen ja jätteen paperin varastointierittely toimipaikoittain löytyi myös laatujärjestelmästä ja turvallisuus- ja pelastussuunnitelmissa aineiden sijainnit oli merkitty tonttikarttoihin. (Laatukäsikirja B.)

Henkilöstön tehtävänkuvaukset sisälsivät vastuiden ohella myös määräyksiä työturvallisuuden huomioon ottamisesta. Esimerkiksi huoltohenkilöstön tehtävänkuvauksessa vastuu edellytti työn ammattitaitoisen ja huolellisen teon lisäksi ohjeiden ja määräysten noudattamista. Tähän kuului mm. työympäristön siistinä pitäminen, käyttöturvatieotteiden noudattaminen kemikaaleja käsiteltäessä ja suojavarusteiden käyttö mm. korjaamoissa tulityötä tehdessä. (Laatukäsikirja B 4.1.) Tulityöt ovat sellaisia työmenetelmiä, joissa syntyy kipinöitä, liekki tai lämpöä, ja jotka aiheuttavat palovaaraa. Tällaisia töitä ovat esimerkiksi hitsaustyö, metallin hionta- tai katkaisutyö ja työt, joissa käytetään kaasupoltinta. (Jaakkola, Somerkoski 2000, 75.)

Yrityksen ylätasen tavoitteita työturvallisuuteen sisältyvälle paloturvallisuudelle ei löytynyt dokumentoituna. Paloturvallisuudesta annettuja ohjeita sisältyi useiden eri alueiden ohjeisiin laatukäsikirjassa.

2.3.2 Palovakuutus

Palovakuutus on vakuutusmuotona vapaaehtoinen. Laki ei pakota työnantajaa ottamaan palovakuutusta tulipalon varalle. Vakuutus sopimuksella yrityksen on mahdollisuus siirtää tietty riski vakuutusenantajalle. Yritys maksaa vakuutusenantajalle maksun riskin kantamisesta, ja vakuutusenantaja puolestaan maksaa riskin toteutuessa vakuutusenantajalle vakuutuskorvauksen. (Villa ym. 2014.)

Paloturvallisuuden lisääntymisestä huolimatta palovaara on edelleen keskeinen riskitekijä yhteiskunnassa. Palovahingot nousevat Suomessa vuosittain kymmeneen miljooniin euroihin, minkä lisäksi tulipaloissa aiheutuu myös henkilövahinkoja. Palovakuutuksen ottaminen on osa yrityksen riskienhallintaa. Hämeen Rakennuskone oli vakuuttanut kaikki toimipisteensä tulipalon varalta.

Pelkän vakuutusturvan varaan ei riskejä kannata laskea, koska vakuutuksissakin on omat rajauksensa ja kuitenkin mikään vakuutus ei kykene korvaamaan henkilövahinkoja tai palauttamaan esim. palaneita tiedostoja. Oikeampi tapa on yhdistää vakuutukset turvallisuuden kehittämiseen. (Heljaste ym. 2008, 17.)

3 TUTKIMUSMENETELMÄT, TOTEUTUS JA TULOKSET

3.1. Tutkimusmenetelmät ja toteutus

Tämä tutkimus on laadullinen ja lainopillinen tutkimus. Lainopillinen, koska lähes koko tutkimuksen vertailuaineisto koostui lainsäädännöstä. Oikeustieteen tohtori Jyrki Tala (2005, 3) toteaa, että lainoppi pyrkii selvittämään voimassa olevien oikeussääntöjen sisältöä, tulkintaa ja systematisointia. Lainopillisella menetelmällä tässä tutkimuksessa selvitettiin voimassa olevien yrityksen paloturvallisuuteen liittyvien lakien sisältöä. Kartoitettiin, mitä ne vaativat paloturvallisuudelta ja miten niitä tulkitaan. Tätä tietoa verrattiin laadullisella tutkimuksella hankittuun tietoon, jotta voitiin analysoida paloturvallisuuden tilaa yrityksessä.

Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus on tieteellisen tutkimuksen menetelmä, jolla pyritään ymmärtämään tutkimuskohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti (Jyväskylän yliopisto 2015). Tutustumalla yrityksen sisäiseen toimintaan ja haastatteleamalla yrityksen henkilökuntaa, turvallisuusasiantuntijoita ja vastuuhenkilöitä, pyrittiin saamaan konkreettista käytännön tietoa paloturvallisuusasioiden hoitamisesta ja paloturvallisuuden tilasta yrityksessä.

Laadulliseen tutkimusmenetelmään haastatteluineen ja havaintoineen päädyttiin riittävän luotettavan tuloksen saamiseksi. Tutkimuksen kohde oli laaja. Pelkästään yrityksen asiakirjoihin tukeutumalla ei olisi saanut riittävän luotettavaa kuvaa koko yrityksen paloturvallisuuden käytännöistä. Haastatteluiden perusteella oli mahdollista täsmentää yrityksen sisäisestä materiaalista ja muista lähteistä kerättyä tietoa.

Tutkimuksessa käytettiin otantaa. Kaikki yrityksen toimipisteet olivat mukana tutkimuksessa, mutta vain osa toimipisteiden henkilöstöstä osallistui haastatteluihin. Tutkimuksessa päädyttiin haastattelemaan kaikki yhtiön eri toimipisteiden vastuuhenkilöt ja satunnaisesti työntekijöitä yhtiön eri toimipisteistä. Haastateltujen määrä edusti kahtakymmentä prosenttia yrityksen henkilökunnasta. Heinonen, Keinänen, Paasonen (2013, 57) katsovat, että otannan valinnassa oleellisinta on löytää perusjoukko, jota tutkitaan. Haastateltavien joukossa oli sekä naisia että miehiä ja haastateltavien ikärakenne vaihteli työuransa alussa olevista nuorista aikuisista lähellä eläkeikää oleviin työntekijöihin.

Haastattelukysymykset (liitteet 2 ja 3) valmistuivat heti, kun tutkimuksen teoriaosuus alkoi olla valmis ja säädökset, joihin käytäntöä peilattiin, olivat pääpiirteittäin hahmottuneet. Haastattelukysymykset olivat avoimia kysymyksiä. Avoimet kysymykset valittiin tutkimukseen, koska ne sopivat hyvin toiminnan kehittämiseen. Avointen kysymysten käyttö on tarkoituksenmukaista silloin, kun vastausvaihtoehtoja ei etukäteen tarkalleen tiedetä (Heikkilä 2008, 49). Haastattelukysymykset jakoivat haastateltavat kahteen ryhmään: ensimmäinen ryhmä oli yrityksen työntekijät (liite 3) ja toinen ryhmä vuokraamohoitajat ja turvallisuudesta vastaavat henkilöt (liite 2). Kaikille haastateltaville esitettiin samat kysymykset, mutta vuokraamohoitajille ja työturvallisuudesta vastaaville henkilöille esitettäviä kysymyksiä oli enemmän. Haastateltavilta kysyttiin myös heidän omia ehdotuksiaan paloturvallisuuden kehittämiseksi. Kaikki esille tuodut kehitysjatukset on kerätty tutkimuksen liitteeksi (liite 4).

Koko tutkimusaineiston muodostaminen oli tärkeä osa tutkimusta. Oikeanlaisen aineiston hankkiminen on edellytyksenä tutkimuksen tuloksien luotettavuuden varmistamiselle (Heinonen ym. 2013, 15). Jo tutkimuksen suunnitteluvaiheessa kävi melko pian ilmeiseksi, että tiedonhankinnassa tulee lakien lisäksi käyttää monia muita aineistoja ja tahoja. Aineistot valittiin sen mukaan, miten tutkittavista aiheista oli saatavissa tietoa ja mikä tieto näkemykseni mukaan parhaiten kertoi aiheesta. Aineiston laatu oli tärkeässä osassa tutkimuksessa ja aineiston tuli olla riittävän kattava, jotta analyysiä ja tulkintaa voitiin tehdä tarkoituksenmukaisesti ja perustellen. Yrityksen sisäiseen materiaaliin, jota käytin tutkimuksessani kuuluivat mm. laatukäsikirja, pelastussuunnitelmat, työsuojelun toimintaohjelma, perehdyttämissuunnitelma, vaaratilanneraportointiin ja riskienhallintaan liittyvä materiaali sekä turvallisuusmuistiot, joita oli tehty vakuutusyhtiön kanssa.

Toinen tiedonkeruumenetelmäni oli havainnointi, joka kohdistui tiettyihin ennalta suunniteltuihin paloturvallisuuskohteisiin, kuten poistumisreitteihin, alkusammutuskalustoon ja tulityöpaikkoihin. Tieteellinen havainnointi merkitsee systemaattista tietojen kokoamista. Havaintojen tulee olla järjestelmällisesti suunniteltua. (Heinonen ym. 2013, 359.) Havainnointi tapahtui toimipisteissä vierailemalla. Havainnointi vaati pohjaksi hyvän teoretiedon tutkittavasta asiasta. Havainnoinnin avulla tutkija muodostaa havaintojensa pohjalta kuvan tarkasteltavasta kohteesta ja hyvä teoretieto suuntaa tutkijan havainnoinnin oikeisiin asioihin (Vilka 2006, 79- 80).

3.1.1 Haastattelut

Asiakirja-aineiston perusteella ei vielä selviä se, kuinka työpaikalla toimitaan käytännössä ja mitä mahdollisia ongelmatilanteita käytännön toiminnassa voi olla. Haastatteluiden avulla selvitettiin, miten lainsäädännön asettamat vaatimukset paloturvallisuudesta olivat jalkautuneet yhtiön eri toimipisteissä käytäntöön asti.

Haastattelemalla eri työtehtävissä työskenteleviä henkilöitä, pyrittiin saamaan mahdollisimman laaja-alainen käsitys siitä, miten yrityksessä toimitaan paloturvallisuuden hyväksi. Tämän lisäksi tavoitteena oli luoda kokonaiskuva henkilökunnan asenteesta ja tietämyksestä paloturvallisuusasioihin sekä ymmärtää, miten paloturvallisuutta johdetaan yrityksessä. Erilaisissa työympäristöissä ja tehtävissä työskentelevät katsoivat paloturvallisuutta erilaisista näkökulmista. Toiset katsoivat sitä toiminnan kautta monista yksityiskohdista lähtien ja toiset taas laajoista kokonaisuuksista ja johtamisen kautta asiaa lähestyen. Etukäteen laadituilla kysymyksillä, jotka kaikille haastateltaville esitettiin, pyrittiin haastattelu ohjaamaan tutkimuksen kannalta tärkeisiin aiheisiin.

Haastattelukysymykset (liitteet 2 ja 3) jaoteltiin kolmeen pääkategoriaan: turvallisuuden johtamiseen, osaamiseen ja viestintään sekä turvallisuuskulttuuriin ja käytäntöihin. Turvallisuuskulttuuri ja käytännöt jaettiin vielä kahteen alakategoriaan vaaratilanteiden ennakointiin ja toimintaan tulipalon sattuessa.

Turvallisuuden johtamisen kategoriassa olevilla kysymyksillä tutkittiin paloturvallisuutta johdon ja työntekijöiden yhteistoiminnan, yrityksen riskienhallinnan ja tavoitteiden kautta sekä selvitettiin, miten paloturvallisuutta valvottiin ja kehitettiin.

Viestintä- ja osaaminen kategoriassa taas kartoitettiin henkilökunnan tietämystä ja osaamista paloturvallisuuteen liittyvissä asioissa heidän omassa työssään ja koko työpaikalla.

Turvallisuuskulttuuri ja käytännöt kategoriassa pyrittiin selvittämään, miten työpaikalla paloturvallisuuteen liittyviä vaaratilanteita oli pyritty ennakoimaan ja miten siinä oli onnistuttu sekä miten paloturvallisuusasioihin yleisesti työpaikalla asennoiduttiin. Tässä osassa tutkittiin myös henkilökunnan osaamista ja edellytyksiä toimia tulipalotilanteessa.

Yrityksen henkilökunnasta yhteensä kolmeatoista henkilöä haastateltiin eli noin kaksikymmentä prosenttia yrityksen henkilökunnasta kertoi näkemyksiään paloturvallisuudesta. Haastateltavien joukossa olivat työsuojelupäällikkö, työsuojeluvaltuutettu, vuokraamohoitajat, korjaamossa ja vuokraustoiminnassa sekä hallinnossa ja lounasruokalassa työskenteleviä henkilöitä. Kuusi haastatelluista henkilöistä työskenteli Tampereen toimipisteissä, kolme Kangasalla, kaksi Lahdessa, yksi Hämeenlinnassa ja yksi Vantaalla.

Haastatteluajankohta sovittiin jokaisen haastateltavan kanssa erikseen puhelimitse, jotta löytyi sopivin mahdollinen ajankohta haastattelulle. Haastatteluihin varattiin aikaa noin tunti. Kaikilla haastatelluilla oli mahdollisuus tutustua haastattelukysymyksiin (liitteet 2 ja 3) etukäteen, koska yrityksen työsuojelupäällikkö lähetti sähköpostitse heille kysymykset nähtäväksi ennen haastatteluita.

Haastattelun alussa kerrottiin haastateltavalle, että haastattelukeskustelun sisältöä käytetään vain tutkijan yritykselle tekemää tutkimusta varten ja mikäli lainauksia haastattelusta otetaan tutkimusraporttiin, henkilön nimeä ei lainauksen yhteydessä mainita. Haastattelutilanne pyrittiin pitämään rentona ja keskustelevana sekä haastatteluiden kulku rauhallisena ja kiireettömänä. Oli erittäin tärkeää, että henkilöt vastasivat avoimesti kysymyksiin ja toivat rehellisesti esille omia näkökulmiaan sekä uskalsivat sanoa suoraan mielipiteensä ja kehitysajatuksensa eri aiheisiin.

Haastattelut hoidettiin kasvokkain henkilöiden kanssa. Haastattelupaikka oli haastateltavien henkilöiden oman työpaikan kokoustilassa tai muussa rauhallisessa tilassa. Näin toimien, henkilökunnalta ei kulunut aikaa haastatteluihin siirtymiseen ja haastattelijalla oli mahdollisuus nähdä kaikki yhtiön toimipaikat ja saada aito kokonaiskuva yhtiön toimipaikkojen työympäristöistä. Henkilökohtaisesti toimipaikassa vieraillemalla saattoi tehdä omia havaintoja ja esittää havaintojen perusteella tarvittavia lisäkysymyksiä. Haastattelut nauhoitettiin, jotta haastateltavan kuunteluun saattoi paremmin keskittyä ja tehdä tarvittavia rajauksia tai lisäkysymyksiä. Nauhoitetut haastattelut siirrettiin digitaalisessa muodossa sanelukoneelta haastattelijan tietokoneelle, josta haastattelut purettiin myöhemmin analysoitaviksi.

Kaikki haastateltavat suhtautuivat haastatteluihin myönteisesti. Haastatteluajat oli helppo sopia ja haastateltavat kertoivat varsin avoimesti ajatuksistaan ja kokemuksistaan. Suurimmalla osalla haastateltavista oli vuosien kokemus yhtiön palveluksessa olosta, jopa 36

vuotinen työsuhde. Joidenkin työntekijöiden pitkä työkokemus yrityksessä näkyi henkilöiden vastauksissa. Yleensä heidän vastauksensa olivat syvällisempiä ja osa jopa piti paloturvallisuusasioita itsestään selvinä. Vain kahdella haastatellulla henkilöllä oli takana alle vuoden työsuhde. Heidän vastauksissaan näkyi selkeästi perehdyttämisen merkitys ja tiedon jakamisen tärkeys.

Analyysivaihe alkoi oikeastaan jo ennen varsinaisia haastatteluja, koska haastatteluja edelsi huolellinen perehtyminen yhtiön asiakirja-aineistoon, lainsäädäntöön ja viranomaisten ohjeistuksiin. Hyvä perehtyminen kirjallisiin materiaaleihin auttoi kysymysten laadinnassa ja asiakirja-aineistoista heränneitä kysymyksiä saattoi tarkistaa haastattelujen yhteydessä.

Haastatteluaineiston lopullinen analyysi rakennettiin haastatteluosien ja lainsäädännön vaatimusten varaan. Teknisesti se tapahtui niin, että haastatteluissa kerättyä tietoa verrattiin yhtiön asiakirja-aineiston perusteella saatuun tietoon ja tätä kokonaisuutta lainsäädäntöön. Vastausten perusteella nousi esiin muutamia pääteemoja, joita käsiteltiin laajemmin analyysissä. Näitä olivat paloturvallisuuteen liittyvien tavoitteiden selkeyttäminen, riskienhallinta ja vaaratilanteiden raportointi, henkilökunnan perehdyttäminen ja kouluttaminen sekä viestintä paloturvallisuusasioista.

Analyysin havainnollistamiseksi tutkimuksessa on käytetty lainauksia haastatteluista. Raportissa käytettyjä lainauksia on harvoin, mutta joissakin tapauksissa hieman muokattu luottavuuden parantamiseksi. Puhekielenomaisuutta ei kuitenkaan muutettu, ja muutoinkin muokkaus oli äärimmäisen varovaista, jottei sanotun merkitys muuttuisi.

Valitut lainaukset ovat kuvailevia esimerkkejä keskustelluista aihepiireistä. Kaikkien henkilöiden haastatteluja on käytetty tässä raportissa tuotetun tiedon pohjana, vaikka jokaisen henkilön haastattelusta ei ole tehty lainauksia raporttiin. Raportissa olevat lainaukset kertovat havainnollisesti ja selkeästi tutkimuksen aihepiiristä.

3.1.2 Havainnot

Havaintojen tekeminen tapahtui vierailemalla yrityksen eri toimipisteissä haastatteluiden yhteydessä sekä yrityksen asiakirja-aineistoon tutustumalla toimipisteissä. Joissakin toimipisteissä vierailtiin useamman kerran ja joissain toimipisteissä vierailtiin vain yhden kerran.

Havainnot kiinteistöjen paloturvallisuuden tilasta tehtiin vierailuiden yhteydessä. Vuokraamonhoitajat esittelivät tiloja ja näyttivät, mistä löytyvät esimerkiksi toimipisteen hätäpoistumistiet, palosammutuskalusto ja tulityöpaikka. Työpaikalla tuli olla riittävä määrä asianmukaisia uloskäytäviä, jotka mahdollistavat nopean poistumisen tulipalon sattuessa tai muussa hätätilanteessa, sekä pelastusteitä ja niiden tuli aina olla esteettömiä (Siiki 2006, 105). Vierailujen aikana huomioitiin lisäksi nestekaasujen ja polttoaineiden säilyttäminen toimipisteessä sekä jätteenkäsittely. Jätteen osalta katsottiin, lajitellaanko jätteitä kuten jäteöljyä, pahvia, paperia ja missä jätteitä säilytetään.

Palosammutuskalustoa löytyi riittävästi ja jauhesammuttimia löytyi aina tulityöpaikan läheisyydessä. Palosammutuskalusto oli myös merkitty asiaankuuluvalla tavalla. Yhden toimipaikan tulityöpaikan seinällä olevan palopostin eteen oli sijoitettu koneita, joiden yli olisi tarvinnut mennä tai koneet siirtää, jotta olisi päässyt käsiksi paloletkuun ja avaamaan vesihanan. Jokaisessa toimipisteessä oli tehty palosammutuskaluston kunnossapidosta ylläpitösopimukset paikallisen huoltoyrityksen kanssa. Huoltoyritys huolehti siitä, että sammutuskalusto tarkistettiin säännöllisin väliajoin ja oli toimintakuntoinen.

Tulityöpaikaksi oli kaikissa toimipisteissä osoitettu tietty paikka vuokraamon hallitiloista. Lähes kaikissa toimipisteissä tulityöpaikalta löytyi myös asiaankuuluvat palonkestävät suojaverhot tai palosermit suojaamaan muuta ympäristöä tulitöistä johtuvilta kipinöiltä. Joissakin toimipisteissä suojaa kipinöiden varalta ei vielä löytynyt, mutta asiaan oli kiinnitetty huomiota ja nähty sellainen tarpeelliseksi hankkia.

Nestekaasujen säilyttäminen, kuten myös polttoaineiden säilytys, oli hoidettu toimipisteissä määräysten mukaisesti. Huomiota kuitenkin kiinnitettiin myös siihen, että itse vuokrattavana olevien koneiden sisällä oli polttoaineita. Koneiden sisällä olevan polttoaineen säilyttämisestä ei ole laissa säädetty. Käytännössä kuitenkin vuokraamon sisätiloissa säilytettävien koneiden sisällä oleva polttoaineen määrä saattoi olla suurempi kuin

varastoitavan polttoaineen määrä, jota säilytettiin ulkotiloissa lainmukaisten määräysten mukaisesti. Sisätiloissa olevia koneita, joiden sisällä oli polttoainetta, säilytettiin aina kaukana tulityöpaikoista ja siten pyrittiin minimoimaan paloturvallisuusriskin syntyminen.

Huomionarvoista oli havaita, että jokaisessa toimipisteessä jätteiden sijaintiin oli kiinnitetty erityisesti huomiota. Jätepaikat oli sijoitettu mahdollisimman kauas vuokraamokiinteistöistä ja jäteastioita pyrittiin tyhjentämään usein, jotta palamisjätettä kertyisi niihin mahdollisimman vähän. Muutenkin toimipisteissä näytettiin kiinnitettävän huomiota siihen, että roskia ja jätettä ei kerätty muualle kuin sovittuihin paikkoihin ja jokainen omalta osaltaan huolehti työpaikan siisteydestä. Muun muassa ylimääräiset lavat ja puutavara oli varastoitu niin, etteivät ne olleet lähellä kiinteistön seinää. Jäteöljylle oli myös asianmukaiset säiliöt.

Nestekaasun ja kemikaalien varastointiin kiinnitettiin toimipisteissä erityistä huomiota. Laatukäsikirjassa oli ohjeet nestekaasun ja kemikaalien säilyttämiseen ja varastointiin sekä milloin siihen tarvittiin lupa pelastuslaitokselta tai Turvallisuus ja kemikaalivirastolta.

3.2. Tulokset

Tämän opinnäytetyön tulokset muodostuivat tiedoista, joita oli saatu haastatteluiden, havainnointien ja yrityksen asiakirja-aineiston perusteella sekä tulkitsemalla 2.1. kohdassa käsiteltyä lainsäädäntöä ja 2.2. kohdassa esiteltyjen viranomaisten määräyksiä. Lisäksi tiedon analysointiin on käytetty laajaa lähdeaineistoa, joka löytyy opinnäytetyön lähde luettelosta. Kaikki tutkimuksen kannalta tärkeät esille tulleet asiat on käsitelty huolellisesti analysoimalla niiden vaikutusta paloturvallisuuteen. Seuraavissa kappaleissa tullaan syventymään aiheisiin, jotka ovat nousseet esiin tietoja analysoidessa ja joiden on katsottu oleellisesti liittyvän yrityksen paloturvallisuuden lainmukaisuuden varmistamiseen.

Ensimmäisessä osassa 3.2.1 käsitellään paloturvallisuuden johtamista. Johtaminen on avain yhtiössä tapahtuvaan toimintaan paloturvallisuuden hyväksi. Tässä osassa johtamista on katsottu laajemmin kuin pelkän paloturvallisuuden osalta, koska työturvallisuuden johtamiseen sisältyy yrityksessä myös paloturvallisuuden johtaminen. Tätä aihetta on

siksi käsitelty laajimmin tutkimuksessa, koska se sisältää useita eri näkökulmia hyvän paloturvallisuustason luomiseen yrityksessä. Johtamisen näkökulmasta paneudutaan tavoitteisiin, vaarojen tunnistamiseen, riskienhallintaan ja pelastussuunnitelmiin. Tässä osassa myös etsitään vastausta siihen, miten paloturvallisuuteen liittyvät määräykset ja tavoitteet yrityksessä viedään käytännön tasolle ja täyttävätkö ne lainsäädännön ja viranomaisten tämän hetkiset vaatimukset.

Toisessa osassa 3.2.2 analysoidaan henkilökunnan osaamista paloturvallisuusasioissa ja miten osaamista ylläpidetään sekä uusien työntekijöiden perehdytystä ja yleisesti henkilökunnan asennetta paloturvallisuuteen. Kolmannessa osassa 3.2.3. tarkastellaan yhteistoimintaa ja tiedonkulkua. Näissä kaikissa kolmessa osassa etsitään vastausta myös siihen, ovatko kaikki paloturvallisuuteen liittyvät määräykset menneet käytäntöön asti, osataanko työpaikalla toimia määräysten ja ohjeiden mukaan ja onko jotain kehitettävää. Neljännessä osassa 3.2.4. käsitellään muuta tutkimuksen aikana tärkeää esille nousutta asiaa, joka vaatii huomiota ja kehittämistä.

3.2.1 Työturvallisuuden johtaminen

Tavoitteet paloturvallisuuden kehittämiseen

Työntekijöiden on oleellista tietää mikä on heidän työpaikkansa paloturvallisuudessa tärkeää ja mitä turvallisuuden suhteen tavoitellaan. Silloin työntekijöiden on helppo tehdä oikeita asioita ja ratkaisuja omalta osaltaan paloturvallisuuden hyväksi ja sitoutua yhteisiin tavoitteisiin. Myös paloturvallisuusvastuut on tärkeää olla selvillä. Yrityksen ylimmän johdon, kuten toimitusjohtajan ja suoraan hänen alaisuudessaan toimivien johtajien, keskeisimpiä tehtäviä on määrittää tavoitteet ja periaatteet, joilla työsuojeluasioita hoidetaan yrityksessä ja luoda toimintatavat, joilla ylläpidetään, parannetaan ja kehitetään työsuojelua. (Hietala ym. 2000, 64). Tutkimuksen mukaan työturvallisuusasioiden hoitamisesta yrityksessä oli sovittu yhteistyössä työntekijöiden edustajan kanssa, mutta tarkkaa tietoa yrityksen johdon asettamista työturvallisuuden tavoitteista ja periaatteista ei löytynyt tai käynyt ilmi tutkimuksen aikana.

Tutkimuksessa käytettävissä olevan materiaalin, kuten laatuasiakirjojen, turvallisuus suunnitelman, työsuojelun toimintaohjelman 2014–2017 ja haastatteluiden mukaan koko

yhtiön työ- ja paloturvallisuudelle ei ollut kirjallisessa muodossa määritelty yhteisiä tavoitteita. Lakisääteinen työolojen turvallisuustavoite edellyttää kuitenkin työpaikkata- soista, työnantajan johtamaa toimintaa, missä suunnittelun ja arvioinnin avulla saadaan työturvallisuuden kehitystyöhön tarpeellista ryhtiä ja jänteveyttä. (Kanerva 2008, 56). Useimmissa haastatteluissa kuitenkin kävi selvästi ilmi, että työturvallisuutta ja myös pa- loturvallisuutta korostettiin yrityksessä. Yrityksessä oli mm. annettu yksittäisiä, selkeitä ohjeita paloturvallisuuden edistämiseen, kuten nestekaasujen säilyttämiseen ja jätteiden käsittelyyn. Työntekijät näkivät paloturvallisuuden enemmän itsestään selvytenä kuin tavoitteellisena tilana.

En tiedä.

Jaa-a, varmasti on, mutta itelläni ei ole tiedossa mitään dokumenttia, missä ne olisi mainittu. Työturvallisuutta korostetaan HRK:ssa ja varmaan sitä kautta tulee paloturvallisuusasioitakin ja varmaan ihan sillai virallisia ta- voitteita tai dokumentoituja voi olla, mutta en kyllä tiedä missä, ehkä laa- tujärjestelmässä.

Moni haastateltu työntekijä koki työpaikan paloturvallisuudessa päätavoitteeksi sen, ettei tulipaloa pääse syttymään. Työntekijät olettivat yhtiön tavoitteen olevan ”nollatole- ranssi”, koska se on hyvin luonnollinen.

En tiedä onko paperilla mitään, mutta nollatoleranssiinhan sillä pyritään. Se on tavoite.

No, nollatoleranssi eli ei saa syttyä tulipaloja, joka aiheuttaa vaaraa ter- veydelle tai omaisuudelle eli sillai on kaikki tietoisia asiasta, että osaa va- rovasti käsitellä tulta ja työskennellä niin ettei aiheuta tulipalovaaraa.

Nolla tulipaloo on ehdottomasti oikea päätavoite, mutta jokaisella työpaikalla olisi hyvä olla mietittynä myös miten se saavutetaan ja mitä toimenpiteitä se vaatii lyhyellä ja pit- källä aikavälillä. ”Tavoitteena nolla tulipaloo” työpaikan turvallisuusperiaatteena tarkoit- taa, että turvallinen työskentely on ainoa oikea ja hyväksyttävä työtapo. Henkilöt pereh- dytetään perusteellisesti paloturvallisuuteen, paloturvallisuus on kaikkien asia ja yrityk- sen johto on vahvasti sitoutunut siihen. Työntekijät ilmoittavat kaikista läheltä piti tilan- teista ja tulipalovaaroista, tilanteisiin reagoidaan, epäkohdat korjataan heti ja vaaratilan- teista otetaan opiksi. (Rauramo 2012, 73.)

Tutkimuksen mukaan näytti siltä, että työnjohto oli vastuullista ja valistunutta paloturvallisuusasioissa. He itseohjautuvasti valvoivat paloturvallisuuteen vaikuttavien asioiden noudattamista ja myös tarvittaessa puuttuivat epäkohtiin.

Tavoitteet. Ei mitään semmoist tiettyä. Täällä se on semmoista päivittäistä paloturvallisuudesta huolehtimista. Tietysti tavoite on se, ettei syty tulipaloa.

Kyllä on käyty ne asiat läpi toimipisteittäin ja perehdytty niihin. Jos puhutaan tulenaroista aineista ja materiaaleista, ne säilytetään oikeissa paikoissa, oikein varastoituina ja ennaltaehkäistään paloriskejä omatoimisesti, myös jokainen henkilökuntaan kuuluva.

Ei varmaan ole kirjattu niitä, mutta meillä on täällä semmoinen jatkuva sisäinen kontrolli. Jokainen henkilöstössä on velvollinen ilmoittamaan, jos on jotain asioita, jotka aiheuttaa palokuormaa.

Yrityksen turvallisuusjohtaminen ja sen osana paloturvallisuudesta huolehtiminen oli osa jokaisen työntekijän työpäivää. Työsuojeluhallinto katsoo turvallisuustyön olevan juuri parhaimmillaan silloin, kun se on viety osaksi jokaisen työntekijän normaalia työpäivää (Työsuojeluhallinto 2014).

Yhtiön työsuojelun toimintaohjelmasta 2014–2017 ei käynyt ilmi yhtiön työturvallisuudelle tai paloturvallisuudelle asetettuja kehittämisen tavoitteita. Lakisääteinen työsuojelun toimintaohjelma halutaan toisinaan nähdä vain periaatteelliseksi kannanotoksi työpäivän työturvallisuudessa. Hyvän toimintaohjelman pitäisi kuitenkin olla yksityiskohtainen ja selkeä työnantajan näkemys siitä, mitä asioita kehitetään ja korjataan. (Kanerva 2008, 31.) Toimintaohjelma oli enemmänkin niukka kuin yksityiskohtainen. Toimintaohjelma ei myöskään ollut useimmille haastateltaville tuttu. Siitä syystä ei tiedetty, sisältääkö ohjelma mahdollisesti jotain paloturvallisuuteen liittyviä tavoitteita.

Ei ole tietoa.

*En oikein tiedä millä tolalla tämä on yrityksessämme.
Tähän en ole perehtynyt että osaisin siihen jotain sanoa.*

Vain kaksi kolmestatoista tunsivat työsuojelun toimintaohjelman. Sillä perusteella, että lain mukaan tavoitteet kehittämiseen johdetaan toimintaohjelman kautta, näytti, että paloturvallisuusasioita ei ole toistaiseksi ohjelmaan otettu mukaan.

Meillä on työsuojeluntoimintaohjelma. Kun siinä käydään läpi erilaisia kehittämisasiota, niin paloturvallisuusasiat on otettu huomioon.

Työsuojeluntoimintaohjelma. Ei ole kyllä kirjattu mitään paloturvallisuuden liittyen.

Jos yhteiset tavoitteet puuttuvat tai niitä ei ole viestitty, voi paloturvallisuuden kehittäminen sirpaloitua. Pelkästään hoitamalla esiin tulevia työsuojeluun liittyviä ongelmia korjaavin toimenpitein, esimerkiksi palotarkastusten yhteydessä tehtyjen korjaustoimenpiteiden kautta, toiminta johtaa hyvin sirpalemaiseen ja katkonaiseen työsuojelutoimintaan. TTL 9 § velvoittaa työnantajan ennakoimaan ja tekemään ohjelman, joka kattaa työpaikan työolojen kehittämistarpeet. Työsuojelun toimintaohjelman ei tarvitse olla erillinen ohjelma, vaan samat asiat voivat sisältyä esimerkiksi laatujärjestelmään tai muuhun työnantajan kehitysohjelmaan tai parantamista koskevaan suunnitelmaan (Siiki 2006, 61–62). Ohjelmasta johdetut tavoitteet toiminnan kehittämiseksi tulee lisäksi käsitellä työntekijöiden kanssa tai heidän edustajansa kanssa. Ennakoiva työsuojelu onkin vaikuttavinta, koska silloin se on päivittäistä, kokonaisvaltaista ja järjestelmällistä toimintaa, joka perustuu yhteisesti hyväksytyihin suunnitelmiin, kuten työsuojelun toimintaohjelmaan. (Rauramo 2012, 15.)

Pelastustoimen tekemiä palotarkastuksia oli tehty toimipisteissä 1-2 kertaa vuodessa. Palotarkastukset koettiin tärkeinä paloturvallisuuden valvonnan ja kehittämisen näkökulmasta. Lähes kaikissa toimipisteissä oli palotarkastusten jälkeen ollut tarvetta parantaa paloturvallisuutta korjaavin toimenpitein. Hätäpoistumisteiden merkitsemisestä oli tullut useimmiten huomautuksia. TTL 32 § ja PelastusL 11 § määräävät, että uloskäytävät ja pelastustiet on merkittävä asianmukaisesti ja ne on aina pidettävä vapaina. Palotarkastuksissa esiin nousseiden puutteiden korjaamisen organisoinnista vastasi vuokraamonhoitaja ja hänen vastuullaan oli valvoa, että korjausta vaativat toimenpiteet tulivat tehdyiksi. Palotarkastuksissa esiin tulleet puutteet oli hoidettu jokaisessa toimipisteessä kuntoon sen jälkeen, kun puute oli tullut esiin ja korjausta siihen oli esitetty.

Yhdessä toimipisteessä oli tullut huomautus myös palo-oveen liittyen ja yksittäinen huomautus oli saatu nestekaasupullovaraston turvallisuusmerkinnän puuttumisesta. Ajoittain toimipisteissä uloskäytävien edessä oli tavaraa. Lähetyksiä oli tila-ahtauden takia pitänyt

tilapäisesti sijoittaa uloskäytävälle kuorman purkamisen ajaksi. Joissakin tapauksissa tavaraa oli melko paljon oven edessä ja hätätilanteessa se olisi hidasteena ovesa kulkemiseen. Haastatteluissa vakuutettiin, että lähetykset, jotka väliaikaisesti piti purkaa hätäpoistumisteiden eteen, purettiin paikoilleen ensi tilassa, jotta hätäpoistumistiet pysyivät vapaina.

Kun tulee tavaraa tulee ja merkataan niitä niin sitä voi olla tilapäisesti edessä, mutta kyllä siitä silti pääsee kulkeen.

Kyllä pyritään pitää vapaana

Meillä ehkä liian paljon on sellaista niinkun väliaikaista kaaosta ja tavarat ei oo aina omilla paikoillaan mikä sitten aiheuttaa sitä, että ne on ylimääräistä palokuormaa ja tai on jotain ylimääräistä roskaa jossain.

PelastusL 10 § määrää rakennuksen haltijan huolehtimaan, että uloskäytävät pysyvät esteettöminä eikä niissä säilytetä tavaraa. Vuokraamonhoitajat olivat vastuussa siitä, että uloskäytävät pysyivät aina vapaina, kuten laki edellyttää.

Vaarojen tunnistaminen ja riskienhallinta

TTL 10 § velvoittaa työnantajan riittävän järjestelmällisesti selvittämään vaaratekijöitä ja arvioimaan niiden merkitystä, ellei niitä voida poistaa. Riskien tunnistaminen ja omatoiminen palonehkäisy ovat avaintekijöitä henkilö- ja paloturvallisuuden varmistamiseksi (Suomen riskienhallintayhdistys 2014). Siksi riskianalyysien tekemiseen kannattaa panostaa. Yrityksessä oli vakuutusyhtiön kanssa yhteistyössä tunnistettu ja arvioitu paloturvallisuuteen liittyviä riskejä.

Vuonna 2009 vakuutusyhtiön edustaja kävi tässä ja teki kartoituksen tietyllä kaavalla miten he sen tekee. Oli jotain tiettyjä poikkeamia, joita huomattiin, jotain oviaasioita, mutta ne on kaikki korjattu.

Haastatteluiden mukaan riskienkartoitusta ei kuitenkaan ollut tehty ihan lähivuosina. Vakuutusyhtiöt tarjoavatkin yrityksille vakuutuspalvelujen lisäksi ennalta ehkäisevään toimintaan suunnattuja työsuojelupalveluja. Vakuutusyhtiöiden asiantuntijat auttavat turvallisuustason arvioinneissa, riskikartoituksissa ja turvatarkastuksissa ja myös tekevät niitä. (Työturvallisuuskeskus 2003, 42.)

Yhtiössä oli parhaillaan käynnissä vakuutusyhtiön uudella riskienarviointi- ja hallintaohjelmalla tehtävä laaja riskikartoitus jokaiseen toimipisteeseen. Siinä huomioitiin paloturvallisuusriskit.

Riskejä on käyty läpi vakuutusyhtiön kanssa.

Aiemmin vakuutusyhtiön kanssa tehdystä riskienarvioinnista ei ollut johdettu mahdollisia kehitystavoitteita paloturvallisuuden tai työturvallisuuden kehittämiseksi. Riskienarvioinnin tavoitteena nimenomaan on löytää tehokkaita toimenpiteitä turvallisuuden parantamiseksi, vahinkojen ennaltaehkäisemiseksi ja vahinkokustannusten minimoimiseksi (Työturvallisuuskeskus, vaaratekijöiden tunnistaminen 2014). Toimipaikkojen pelastussuunnitelmiin oli kirjattu kyseisen toimipaikan vaaratekijöitä, jotka vaikuttavat paloturvallisuuteen ja miten vaaroja oli pyritty ehkäisemään. Pelastussuunnitelmat olivatkin tällä hetkellä yhtiön riskienarvioinnin kannalta tärkeässä roolissa.

Pääkonttorilla käynnissä oleva laajennustyö aiheutti riskien uudelleenarviointia rakennusajanjaksolle siihen asti, kunnes rakennuksen lisäosa otetaan käyttöön ja myös uuden laajennusosan valmistuessa. Tätä uudelleenarviointia ei vielä haastatteluvaiheessa loka-kuussa 2014 ollut tehty. Laajennuksen teon yhteydessä paloturvallisuusnäkökulmat tulee huomioida rakentamisessa mm. rakenteissa ja materiaaleissa ja paloturvallisuusratkaisuissa MKRL:n sekä Suomen rakentamismääräyskokoelman määräysten mukaisesti.

Tutkijan käytössä olleiden asiakirjojen mukaan vaaratilanteista ja niiden vaikutuksista koko yhtiön tasolla oli joskus tehty riskianalyysi, johon sisältyi myös paloturvallisuusriskejä. Tämä riskianalyysi löytyi turvallisuussuunnitelmasta. Turvallisuussuunnitelmaa ei ollut päivätty millekään päivälle. Riskianalyysiin oli kirjattu riskien mahdolliset syyt ja niiden ehkäisemiseksi tarvittavat toimenpiteet. Riskianalyyssissä oli erikseen analysoitu tulipaloon johtavia mahdollisia syitä ja tulipalon ehkäisemiseksi tehtäviä toimenpiteitä. Turvallisuussuunnitelman mukaan sitä ylläpiti turvallisuuspäällikkö ja hänen varamiehensä. Yhtiön toimitusjohtaja hyväksyi turvallisuussuunnitelman ja suunnitelma päivitettiin tarvittaessa tai vähintään kerran vuodessa. Turvallisuussuunnitelmassa oli viittauksia vanhaan pelastuslakiin (561/1999) ja suunnitelmassa mainitut turvallisuushenkilöt oli nimetty 6.3.2007 eikä nimet vastanneet enää nykytilannetta. Näiden edellä mainittujen

vanhojen tietojen perusteella turvallisuussuunnitelman riskianalyysejä ei voitu pitää ajan tasalla olevana.

Toinen, lähes samanmuotoinen turvallisuussuunnitelma oli tehty erikseen yhtiön pääkonttorille. Se näytti olevan myös vanhentunut, koska siinä mainitut tulevat koulutukset olivat suunniteltu vuodelle 2007. Nähdyn aineiston perusteella ei voi päätellä, että turvallisuussuunnitelmissa tehty riskianalyysi olisi vielä ajan tasalla. Myöskään henkilökunta ei tuntunut olevan tietoinen yrityksen turvallisuussuunnitelmista eivätkä siitä, mitä riskienarviointia yhtiössä oli paloturvallisuuden osalta tehty.

Mun aikana ei oo tehty mitään riskienarviointia. Kyllä ainakin jotain siihen liittyvää ollaan laittamassa alulle, mutta ei käsittääkseni ole tehty mitään virallista arviointia tai dokumentoitu.

TTL 10 §:n mukaan työnantajalla tulee olla hallussaan selvitys ja arviointi riskeistä ja se on pidettävä ajan tasalla. Riskienarviointi on turvallisuuden ydintoimintaa, joka tulee tehdä näkyvästi. Näkyvä toiminta ja sen tunteminen vaatii asioiden tunnistamista ja kirjaamista. Selvitetäessä riskejä pitää pyrkiä tarkkaan, täsmälliseen toimintaan ja merkitä asiat ylös. Näin syyt ja vaikutukset on helpompi arvioida ja niiden korjaustoimet ja kehittämistoimenpiteet voidaan paremmin suunnitella. (Kanerva 2008, 22.) Jokaisen toimipisteen pelastussuunnitelmaan oli kirjattu toimipisteelle osalta tunnistetut vaarat ja niiden ehkäiseminen. Pelastussuunnitelmiin kirjatuista vaaroista ja niiden ehkäisemisestä vuokraamohoitajat olivat tietoisia.

Huomio riskien selvittämisen tutkimuksessa kiinnittyi myös siihen, että kaikki yhtiön paloturvallisuuteen liittyvät asiakirjat eivät olleet systemaattisesti päivitettyjä ja ajan tasalla olevia. Myös asiakirjojen säilytys vaikutti ulkopuolisen tutkijan näkökulmasta epäloogiselta. Osaa asiakirjoista säilytettiin pääkonttorilla sähköisessä muodossa tai mapeissa ja osaa toimipisteissä mapeissa. Yhtiön intranet-sivuja ei hyödynnetty paloturvallisuustiedon ja asiakirjojen jakamiseen. Varsinaista vastuuhenkilöä huolehtimaan yhtiön kaikista paloturvallisuusasiakirjoista ei ollut nimetty.

Vaaratilanteiden ja tapaturmien raportointiin ja läheltä piti tilanteiden sekä kehityskohdeiden esille tuomiseksi yhtiössä oli otettu käyttöön uusi, nykyaikainen työkalu, jossa hyödynnetään QR-koodia. QR-koodi on kaksiulotteinen neliömäinen viivakoodi, jonka voi lukea kameralla varustetulla kännykällä, tablettitietokoneella tai PC:llä. Lukemalla

koodin, pääsee suoraan halutulle internet sivulle. (QR-koodi 2015.) Yhtiö oli kehittänyt turvallisuushavaintoilmoitusjärjestelmän yhdessä vakuutusyhtiön kanssa. Työkalun kautta voitiin ilmoittaa turvallisuushavainnon lisäksi ympäristöhavainto ja laatuhavainto. Jokainen työpaikalla pystyi tekemään havaintoilmoituksen. QR-koodi löytyi mm. yrityksen intranet sivuilta. Ilmoitusta tehtäessä valittiin ensin yhtiön toimipaikka, missä havainto oli tehty, sitten valittiin aihe, mitä havainto koski ja lopuksi yksilöitiin ilmoituksen syy. Ilmoitukseen oli mahdollisuus liittää myös esimerkiksi valokuva liitetiedostona.

Tehty ilmoitus lähti järjestelmän kautta välittömästi suoraan työnjohdolle, työturvallisuuspäällikölle, pääkonttorille ja vakuutusyhtiölle. Yhtiön johdon ajatuksena oli, että ilmoitus tehdään aina tapaturmatilanteen sattuessa, mutta myös läheltä piti tilanteessa ja silloin, kun työpaikalla oli havaittu jokin vaaranpaikka. Tutkimuksessa kävi ilmi, että tämä linjaus ei ollut yleisesti tiedossa kaikilla toimipaikoilla. Vain neljä haastatelluista selkeästi tiesi, milloin havaintoilmoitus yrityksessä tehdään.

Se on vielä niin uutta, vaikka se on ollut meillä jo käytössäkin, mutta mä luulen, että se on käytännössä jäänyt vähän taka-alalle.

En tiedä miten tehdään ja mihin se vaikuttaa.

Läheltä piti tilanteesta, kun näkyy jo savua, tehdään ilmoitus.

Jos on välitön turvariski, niin se joka huomaa esim. esteen käytävällä, pitää välittömästi siirtää este pois ettei kukaan kompastu esteeseen. Jos ei pysty itse poistamaan tai on niin iso joka vaatii investointia esim. sammuttimia tms. pitää keskustella työnjohdon kanssa. Kaikki järkevät paloturvallisuutta koskevat kehitystoiveet pyritään toteuttamaan.

Turvallisuushavaintoilmoituksia tehtiin vain suuremmista vaaroista, mutta pienet läheltä piti -tilanteet, jotka itse korjattiin, jäivät raportoimatta. Se, miksi työkalun käyttö oli tois-
taiseksi vähäistä, johtui enimmäkseen tiedon puutteesta. Ei tiedetty millaisissa tapauksissa ilmoitus tulisi tehdä tai miten ilmoitus järjestelmässä tehdään. Monelle turvallisuushavaintoilmoitus oli tuttu vain nimenä.

En tiedä miten tehdään ja miksi pitää tehdä työturvallisuushavaintoilmoitus.

Useilla työpaikoilla oli saatu aikaan merkittäviä turvallisuuden kohennuksia juuri läheltä piti -tapauksia selvittämällä ja niiden tuloksia analysoimalla (Kanerva 2008, 56). Yhden

toimipisteen tulityöpaikalla oli joskus sattunut huolimattomuudesta johtuva pieni tulipalon alku, mutta se oli saatu työntekijän omin voimin sammumaan. Työntekijä ei ollut tehnyt asiasta ilmoitusta. Haastattelussa keskusteltiin siitä, että tapahtunut tilanne olisi ollut sellainen havainto, josta olisi pitänyt tehdä ilmoitus, vaikka pieni palonalku saatiinkin itse sammutetuksi.

Yhtiön toimipisteissä ei ollut sattunut suurempaa tulipaloa toistaiseksi. Kerran yhtiön korjaamolla oli trukki alkanut savuamaan sitä käynnistettäessä ja sen sammutukseen oli käytetty yksi vaahtosammutin. Joitain pieniä palon alkua oli myös ollut tulityöpaikalla tai tilanteissa, jolloin roska-astiassa oleva paperi oli syttynyt palamaan. Kaikki pienet palot oli saatu sammumaan omin voimin alkusammutuskalustolla.

TTL 19 § velvoittaa työntekijän viipymättä ilmoittamaan työnantajalle ja työsuojeluvalltuutetulle havaitsemistaan vioista ja puutteellisuuksista, jotka voivat aiheuttaa vaaraa työntekijöiden turvallisuudelle. Lisäksi työntekijän on kokemuksensa ja saamansa opetuksen mukaisesti itse pyrittävä poistamaan havaitsemansa vaarat ja ilmoitettava työnantajalle myös tilanteet, jolloin on itse poistanut vaaran.

Johdon mukaan havaintoilmoitus oli myös oppimisväylä. Kun havaitaan vaaranpaikka, ilmoitus tulee tehdä, jotta tilanteet tulevat työpaikalla tietoon ja vaaroja voidaan siten poistaa. Myös kaikista työturvallisuuteen liittyvistä kehitysasioista oli tarkoitus tehdä ilmoitus tämän kanavan kautta. Työnjohdon palaverissa määrätyin välein, yleensä puolivuositain, käytiin läpi työturvallisuuteen liittyviä asioita, jotka olivat tulleet ilmi ja joiden oli katsottu vaativan toimenpiteitä.

Tutkimuksen perusteella voitiin todeta, että työturvallisuushavaintoilmoitusta ei ollut vielä käytetty vaarojen raportointiin, vaikka ilmoitusjärjestelmä oli otettu käyttöön vuoden 2014 keväällä. Järjestelmä oli selvästi vielä haastatteluiden aikaan 2014 lokakuussa sisäänajovaiheessa koko yrityksen näkökulmasta katsoen. Monikaan ei tuntenut järjestelmää. Myöskään yhtään paloturvallisuuteen liittyvää vaaraa ei ollut ilmoitettu havaintoilmoituksen kautta. Tästä ei kuitenkaan voi päätellä, onko vaaroja ollut, koska työkalua ei vielä ollut juurikaan käytetty. Edelleen käytännössä toimittiin niin, että vaaratilanteesta ilmoitettiin suullisesti työnjohdolle.

Teoriassa on mahdollista saada tämän kautta kaikki data. Tällä hetkellä työntekijät raportoivat läheltä piti tilanteista työjohdolle, joiden tulisi kirjata nämä järjestelmään.

Tavoitteena oli, että jatkossa työnjohdon lisäksi myös työntekijät itse tekevät työturvallisuushavaintoilmoitukset järjestelmään. Kun kaikki työturvallisuuteen liittyvät havainnot saadaan kerättyä yhteen paikkaan, työpaikan kehittäminen entistä turvallisemmaksi on helppompaa. Tehdyistä ilmoituksista voidaan ajaa raportteja ja analysoida millaisia toimenpiteitä tulisi tehdä koko yhtiössä tai yksittäisissä toimipisteissä.

Helppo tehdä, kuka vaan pystyy sen tekemään, mutta kynnys tehdä se on sen verran iso, että käytännössä menee varmaan ilmoitukset työnjohdon kautta vaikka älykännykän kautta sen voi kaikki tehdä.

Teoriassa olisi hirveen hienoa, että kaikki läheltä piti tilanteet tulisi julki ja arkistoitua, mutta käytännössä ei toteudu ja vaikea toteuttaa. Voi olla, että läheltä piti tilanteita ei haluta tuoda julki. Henkilö voi tuntea syyllisyyttä eikä uskalla viedä tilannetta julkisuuteen.

Työnantajan huolehtimisveloitteeseen kuuluu tarkkailla työympäristön, työyhteisön ja työtapojen turvallisuutta. Työturvallisuuslaki ei edellytä erityisen seuranta- tai tilastointijärjestelmän luomista Tarkkailun järjestäminen työolosuhteiden mukaan jää työnantajan ratkaistavaksi. (Kuikko 2006, 43.) Yrityksessä käyttöön otettu turvallisuushavaintoilmoitus tuki lain asettamaa huolehtimisveloitetta ja auttoi tarkkailemaan ja kehittämään toimipisteiden työturvallisuutta. Vaaroista ilmoittamiseen tulee vielä laatia pelisäännöt koko yhtiön tasolle, jotta työkalun avulla saatavaa arvokas tieto voidaan hyödyntää turvallisuuden jatkuvassa parantamisessa ja kehittämistyössä.

Pelastussuunnitelmat

Haastatteluissa saadun tiedon perusteella ja laatuasiakirjojen mukaan yhtiön johto edellytti pelastussuunnitelman laatimista jokaiseen yhtiön toimipisteeseen. PelastusL 15 §:n mukaan pelastussuunnitelma on laadittava kohteeseen, joka on poistumisturvallisuuden tai pelastustoiminnan kannalta tavanomaista vaativampi tai, jossa henkilö- tai paloturvallisuudelle ja ympäristölle aiheutuvat vaarat ja vahingot ovat vakavat.

Yrityksen toimipaikoissa tehdyt pelastussuunnitelmat olivat laajoja ja niissä oli paljon liitteitä. Pelastussuunnitelmiin oli kirjattu myös, että ne tarkistetaan vuosittain ja tapahtuneet muutokset kirjataan kaikkiin kappaleisiin. Lisäksi oli mainittu, että muutokset koulutetaan vastuuhenkilöille ja henkilökunnalle.

Vaikka lain laatija oli ajatellut pelastussuunnitelmien vaatimuksilla pelkkää hyvää, oli selvää, etteivät tuollaiset kaiken kattavat isot teokset toimi yrityksen tavallisen työntekijän turvallisuusmanuaalina. Pelastussuunnitelmat tulee jalkauttaa lyhyiksi tiivistelmiksi tai infotauluiksi, joihin on kerätty vain oleelliset asiat. (Pelastustieto 2012, 47.) Pelastussuunnitelman teosta vastasi yrityksessä vuokraamonhoitaja oman toimipaikkansa osalta. Alkuperäistä ja päivitettyä pelastussuunnitelmaa säilytettiin toimipisteessä ja kopio siitä lähetettiin yhtiön hallintoon pääkonttorille. Haastatteluiden perusteella kävi ilmi, että vain yhden toimipisteen osalta pelastussuunnitelman tekeminen oli vielä kesken, koska tiloihin oli juuri muutettu. Kaikissa muissa toimipisteissä pelastussuunnitelma oli tehty ja sitä oli tarpeen mukaan päivitetty.

Kyllä on laadittu pelastussuunnitelma. Sisältö käyty läpi toimipisteen esimiesten kanssa.

Helsingin pelastuslaitoksen riskienhallintayksikön päällikön Seppo Sihvosen mukaan keskeisimmät puutteet toimitilojen paloturvallisuudessa aiheutuvat pelastussuunnitelmien tasosta ja niiden todellisesta käyttöarvosta (Pelastustieto 2008, 40). Mikäli pelastussuunnitelman sisältöä ei viestitä henkilöstölle ja se tehdään vain arkistoa varten siksi, että laki sitä edellyttää ja pelastustoimi valvoo, ollaan kaukana lain tarkoituksesta.

Selvitettäessä pelastussuunnitelman tuntemusta työpaikalla, kävi ilmi, että vuokraamonhoitajat ja työsuojelusta vastaavat henkilöt tunsivat pelastussuunnitelman sisällön, koska moni heistä oli osallistunut suunnitelman laadintaan. Muu henkilökunta tunsu sisältöä vaihtelevasti.

Joo, oon sen käynyt kerran läpi täällä ihan omalla ajalla.

Jotenkuten tunnen sisällön siltä osin mikä kuuluu toimenkuvaan.

Huonosti. Se oikeastaan pitäis laittaa pakolliseksi luettavaks kaikille.

PelastusL ei velvoita työnantajaa viestimään pelastussuunnitelman sisällöstä työntekijöille. PelastusL velvoittaa 2 §:ssä yrityksen ohjaamaan, neuvomaan ja valistamaan henkilökuntaa tulipalojen ehkäisyssä, varautumisessa, rajoittamisessa ja pelastustoimissa ja lisäksi TTL 14 § velvoittaa työnantajan antamaan ohjeistusta ja opetusta työntekijöille poikkeustilanteiden varalta. Nämä asiat sisältyvät pelastussuunnitelmiin. Koska henkilökunnan on siis tiedettävä pelastussuunnitelmaan sisältyvistä asioista, tulee ne viestiä henkilökunnalle jollain sopivalla tavalla.

Tutkimuksessa kävi kuitenkin ilmi, että vaikka pelastussuunnitelman koko sisältö tunnettiin huonosti, pelastussuunnitelmaan sisältyviä asioita, kuten hätäpoistumistiet, kokoontumispaikka ja alkusammutuskaluston sijainti, tunnettiin oman työpisteen ja toimipaikan osalta hyvin.

En tunne pelastussuunnitelmaa varsinaisesti, mutta poistumistiet ja kokoontumispaikan tiedän.

Vain yhdessä toimipisteessä kokoontumispaikan sijaintia ei ollut muistettu viestiä henkilökunnan tietoon.

Täytyy myöntää ettei siitä ole sovittu. Se on merkitty kyllä tuohon tielle.

Kokoontumispaikan epäselvyys voi aiheuttaa työnantajalle lisätyötä pelastusvaiheessa, kun joudutaan hätätilanteessa ohjaamaan ja neuvomaan henkilökuntaa kokoontumispaikan löytämiseksi. Kokoontumispaikan tulee olla kaikille työntekijöille kuitenkin selvä. Kokoontumispaikan selvyys helpottaa pelastustoimien aikana varmistumista siitä, että kaikki ovat päässeet pihalle rakennuksesta, kun rakennuksesta poistuvien henkilöiden lukumäärä voidaan laskea kokoontumispaikalla.

Kun kysyttiin työntekijöiltä muiden kerrosten tai rakennusten osalta samoja tietoja, hätäpoistumistiet ja alkusammutuskaluston sijainti eivät olleet enää selviä.

En oo ihan varma missä pullot muissa tiloissa on.

Henkilökunnan tulee tuntea hätäpoistumistiet ja sammutuskaluston sijainti omalla työpaikallaan.

3.2.2 Paloturvallisuusasioiden osaaminen ja paloturvallisuuteen asennoituminen

Perehdytys

Tutkimuksessa kävi ilmi, että työn perehdytysvaiheessa paloturvallisuuteen liittyviä asioita ei ollut käyty systemaattisesti läpi uusien työntekijöiden kanssa muun perehdytyksen ohella. Kun kysyttiin paloturvallisuuteen liittyvästä perehdytyksestä, kukaan haastatelluista ei vastannut, että paloturvallisuusasioita oli käyty läpi.

Ei. Ei käsitelty. Olis se hyvä tietää, jos jotain sattuis.

Ei erityisesti käsitelty. Käsiteltiin yleisesti työturvallisuutta.

Mietin, että kun tulee noita kesämiehiäkin, niin se varmaan vähän tuppaa jäämään kun siinä on niin monta muutakin asiaa. Perehdyttämislistalle olis hyvä ottaa.

Vain kaksi haastatelluista muisti, että paloturvallisuusasioita oli jollain tasolla käyty läpi perehdytysvaiheessa. Monet kertoivat, että asiat oli opittu pikkuhiljaa työn ohella.

Hyvin vähän. Jätetty ehkä vähän sillai maalaisjärjen varaan.

Enemmän se on tullut työn mukana ja kysymysten kautta.

Nyt vois sanoo kyllä että eipä. On tullut perehdytettyä itse itsensä.

Kaasujen ja polttoaineiden säilytyksiin olis ollut hyvä että olis enemmän kerrottu.

Opetukselle, ohjaukselle ja perehdyttämiselle on oikeuskäytännössä annettu suuri painoarvo arvioitaessa työnantajan toimimisvelvollisuuden täyttymistä (Hietala ym. 2000, 68). Yrityksessä oli käytössä perehdyttämiskansio, joka sisälsi kyllä perehdytys suunnitelman. Perehdyttämiskansio löytyi vuokraamonhoitajilta.

Meillä on semmoinen perehdyttämismappi. Se käydään työntekijän kanssa läpi kun tulee uus työntekijä.

Mä en muista siitä perehdytyksestä. Kun mulle ei varmaan ole tehty sitä perehdytystä. Mää oon kuitenkin käyny joskus sen perehdytyskansion lävitte.

Perehdytys suunnitelmassa ei ollut omaa kohtaa paloturvallisuusasioiden perehdyttämiseksi. Siksi paloturvallisuusasiat saattoivat jäädä käymättä läpi perehdytysvaiheessa, kun käytiin läpi uuden työntekijän tulevaan työhön liittyviä asioita ja muita perehdytys suunnitelmassa mainittuja kohtia. TTL 14 § edellyttää, että työntekijöille annetaan opastusta myös poikkeustilanteiden varalta ja opetusta täydennetään tarvittaessa. Perehdytysvaiheessa on tärkeää käydä läpi uuden työntekijän kanssa vähintään työpaikalla olevat vaaran paikat, alkusammutuskaluston sijainti, hätäpoistumistiet ja kokoontumispaikka. Lisäksi uuden työntekijän tulee tietää, mistä ja keneltä hän löytää lisätietoa paloturvallisuusasioihin. Myös työturvallisuushavaintoilmoituksen tekemisen ohjeistus on hyvä käydä läpi heti perehdytysvaiheessa.

TTL oli nähtävillä työpaikalla jokaisessa toimipaikassa ja jokainen haastateltava tiesi mistä lain omalla työpaikallaan löysi. Kaikissa toimipaikoissa se löytyi ainakin työpaikan kahvi- ja ruokailutilasta, jossa siihen oli mahdollisuus tutustua. Lakiin oli tutustuttu lähinnä silloin, kun jokin tietty kysymys oli tullut eteen ja tarkistettiin, löytyykö siihen vastausta suoraan laista. TTL 67 § edellyttää, että työnantaja huolehtii siitä, että laki on työntekijöiden nähtävillä työpaikalla.

Koulutus

Tutkimuksen mukaan paloturvallisuuteen liittyvää koulutusta, kuten alkusammutusharjoituksia tai hätäpoistumisharjoituksia tulipalon varalta ei ollut yhtiössä juurikaan tehty.

Meillä on joskus järjestetty alkusammutusharjoitus, mutta siitä on jo aikaa. Sen tyyppinen olisi kyllä hyvä, ei siitä ainakaan haittaa olisi.

Joskus on ollut poistumisharjoitus, siitäkin on jo kyllä kuus, seitsemän tai kahdeksankin vuotta. Käymälläni tulityökurssilla oli sammutusharjoitus ja nestekaasukoulutuksessa käytiin läpi teoriassa nestekaasuun ja sen turvallisuuteen liittyviä asioita.

Vain yhdessä toimipaikassa oli vireillä koulutuksen järjestäminen.

Kerran on ollut, varmaan 90-luvulla, paloharjoitus tuossa pihassa ja silloin saatiin kokeilla palosammutinta, uusi harjoitus on kyllä ollut suunnitteilla.

Uskon, että ohjeistus toimipisteille on tekeillä, jossa annettaisiin ohjeita paloturvallisuusharjoitusten pitämisestä.

TTL 45 § velvoittaa työnantajan antamaan työntekijöille ohjeet laitteiden käyttöön tulipalon ehkäisemiseksi ja tarvittaessa järjestämään harjoituksia pelastautumisesta.

Jotkut haastatelluista kokivat, että vaikka tunsivat alkusammutuskaluston sijainnin, alkusammutuskaluston käyttö ei ollut tuttua ja siihen kaivattiin opastusta. Useat haastatelluista eivät olleet koskaan osallistuneet paloturvallisuuskoulutukseen, jossa käsitellään alkusammutusta ja/tai poistumisharjoitusta. Henkilöt, jotka työssään tekivät tulitöitä, olivat saaneet koulutusta tulityökorttikoulutuksen yhteydessä. Kaksi henkilöä kertoi avoimesti haastattelussa, etteivät tiedä, osaavatko käyttää alkusammutuskalustoa.

En ole osallistunut. Minun muistini mukaan ei ole ollut alkusammutusharjoituksia tai poistumisharjoituksia.

Ei meillä ole ollut harjoituksia. Joilla on tulityökortti, on käynyt koulutuksessa.

Puolet haastatelluista näkivät tarpeelliseksi alkusammutuskaluston käytön harjoittamisen ja poistumisharjoituksen järjestämisen näki tarpeelliseksi neljäsosa haastatelluista.

Edellisessä työpaikassa olen osallistunut turvallisuuskoulutukseen. Täällä en ole. Ainakin sammutusharjoitus jauhesammuttimella ja poistumisharjoitusta olisi hyvä harjoitella.

Jotain opetusta sammuttimen käyttöön oli hyvä saada, ei ehkä tarvita poistumisharjoitusta. Meillä on niin paljon ulko-ovia tässä rakennuksessa.

VTT:n tutkimustieto osoitti, että teollisuusrakennuksissa alkusammutus sammutti palon tai rajoitti sitä lähes 60 %:ssa kohteista (Tillander, Oksanen, Kokki 2009, 64). Alkusammutuskaluston käytön harjoittaminen on tärkeää, koska tulipalo kehittyy nopeasti ja alkusammutustoimille on aikaa keskimäärin vain 2,5 minuuttia. Mikäli sammutuskaluston käyttöön ei ole perehtynyt ennen tulipalotilanteeseen joutumista, voi käydä niin, että alkusammutustyötä ei onnistuta tekemään riittävän nopeasti.

Alkusammutuskaluston käytön harjoittelu tositilannetta varten on suotavaa silloin, kun henkilöstö tuntee epävarmuutta kaluston käyttöön ja toivoo siihen opastusta. Nopealla

alkusammutuskaluston käyttöönnotolla tulipalotilanteessa voidaan ehkäistä tulipalo. Jopa pelkkä sammutusyritys hidastaa tulipalon leviämistä ja estää lisävahinkoja. (Suomen Pelastusalan keskusjärjestö, Työpaikan paloturvallisuus 2015, 44.)

Jokaisessa toimipisteessä tehtiin tulitöitä. Tulityöt toimipisteissä liittyivät koneiden ja laitteiden korjaukseen. PelastusL 5 § velvoittaa huolehtimaan riittävästä varotoimista tulitöitä tehtäessä. Tulitöitä ohjaava lainsäädäntö edellyttää suunnitelmallisuutta, onnettomuuksien ennaltaehkäisyä ja niihin varautumista henkilöiden ja omaisuuden turvaamiseksi (Finanssialan keskusliitto, Suomen pelastusalan keskusjärjestö, Suomen palo-päälystöliitto 2012, 19). Yrityksen toimipisteissä tulityöpaikka oli erotettu muusta vuokraustilasta tai tulityötä tehtiin kokonaan erillisessä rakennuksessa. Tulityöpaikan läheisyydestä löytyi aina alkusammutuskalustoa.

Tulityötä sai yrityksessä tehdä vain henkilö, jolla oli voimassa oleva tulityökortti. Tulityökortti on määräaikainen todistus hyväksytysti suoritetusta tulitöiden turvallisuustutkinnosta (Finanssialan keskusliitto, Suomen pelastusalan keskusjärjestö, Suomen palo-päälystöliitto 2012, 36).

Yhtiön hallinnossa ylläpidetään tietoja henkilöstön pätevyyksistä. Esimerkiksi tulityökortin voimassaoloa seurattiin sieltä. Kun tulityökortin voimassaoloaika läheni päättymistä, hallinnosta ilmoitettiin henkilölle tulevista tulityökoulutuksista, joihin tuli osallistua, ettei pätevyys voimassaolo ehdi päättymään.

Asenteet

Tutkimuksessa kävi selväksi, että jokaisessa toimipisteessä paloturvallisuusasioihin suhtauduttiin vakavasti.

Kyllä. Todella hyvin. Ihmiset ovat vastuullisia. Mietitään yhdessä tarpeita, jotka edistävät paloturvallisuutta. Esimerkiksi tankkaustilanteita, valuma-altaat, turvakaukalot, kanisterit ja että kaikki laitteet on hyväksytyjä polttoaineen kuljetukseen ja varastointiin.

Suhtaudutaan sinänsä, että täällä on niin paljon palavaa. Jos aattelee, että täällä syttyis tulipalo eikä siitä välittäis niin vaikutukset olis aika katastrofaaliset. Joka ikine kone mikä kerroksessani on, on bensaa täynnä, öljyä täynnä, polttoöljyä täynnä. Siihen akut, liuottimet ja spraymaalit, kaikki

tämmöset, niin kyllähän siitä tulis aika iso paukku. Kyllä se otetaan vakavasti ettei vahinkoja pääse sattumaan.

Kyllä meillä on vastuullinen porukka ja kannetaan vastuuta.

Oleellista onkin se, miten aidosti koko henkilöstö ylintä johtoa myöten on sitoutunut turvallisiin työ- ja toimintatapoihin (Rauramo 2012, 70). Haastatteluissa nousi voimakkaasti esiin myös työpaikan siisteydestä huolehtiminen, tavaroiden oikeille paikoilla pitäminen, roska-astioiden tyhjentäminen päivittäin ja näiden toimenpiteiden avulla paloturvallisuustason nostaminen.

Tarkistetaan pullot ennen kun päivämäärä menee umpeen. Palopostia meillä käytetään pihan puhdistukseen. Sen toimintakunto tulee tarkistettua siinä yhteydessä.

Jokaisessa toimipisteessä haastateltavat painottivat, että työnjohto valvoi päivittäin työturvallisuusasioita ja otti huomioon paloturvallisuusnäkökulmat. Epäkohtiin puututtiin ja ne korjattiin tai korjautettiin.

Kun mä tos ulkoalueella ja muualla liikun niin mä katon ettei seinänvieret oo roskaa täynnä. Palotarkastaja sano kun se kävi, että täytyy huolehtia että noita roskiksia tulee silmäillä ettei niihin kerry mitään törkykasoja.

Jokainen haastateltava koki oman asenteensa ja toimintansa vaikuttavan yhtiön paloturvallisuuteen ja olevan osa yhtiön paloturvallisuuden parantamista.

Meillä henkilöstö on sellainen, joka suhtautuu vakavasti turvallisuuteen ja ketään ei tarvi patistaa. Paloturvallisuushommat on meillä hyvin hallinnassa.

Yrityksessä vallitsi hyvä turvallisuuskulttuuri. Hyvässä turvallisuuskulttuurissa yhdistyvät riittävät käytännön toimet turvallisuuden varmistamiseksi ja turvallisuuden arvostaminen työpaikalla. Hyvällä turvallisuuskulttuurilla on selkeä yhteys lakisääteiseen työturvallisuuteen ja työpaikalla yleiseen hyvinvointiin. Työntekijöiden osaaminen toimia oikein sekä vaara- että onnettomuustilanteessa on välttämätön osa yrityksen turvallisuuskulttuuria. (Linjala & Waittinen 2008, 5.)

Tupakointiin yrityksessä ja sen ympäristössä oli kiinnitetty huomiota. Koska vuokraamoiden tiloissa tai varastoissa säilytettiin bensiiniä, öljyä ja kaasuja, tupakointi oli ohjattu pois niiden läheisyydestä. Kanerva (2008) kirjoittaa, että työnantajan on huolehdittava tupakoinnin kieltämisestä tulenaroissa ja räjähdysvaarallisissa tiloissa kuten myös muissa tiloissa, joiden TupakkaL:n mukaan pitää olla savuttomia. (Kanerva 2008, 40.) Tupakointipaikat oli toimipisteissä sovittu, mutta niitä ei ollut merkitty. Henkilökunta tiesi, missä sai tupakoida. Ulkopuolinen henkilö tunnisti tupakointipaikat piha-alueella sillä perusteella, että ympäristöstä löytyi tuhkakuppeja.

Tupakointipaikat on siellä missä on tuhkakupit.

Yhdessä toimipisteessä kerrottiin, että tupakointia tapahtui ajoittain myös korjaamon sisätiloissa, vaikka se oli kiellettyä. Työnjohto ei ollut puuttunut asiaan.

Se on ehkä semmonen, missä vähän lipsutaan, korjaamon puolella on siitä ollu vähän sit semmosta omaa säätöä. Pojat tuppaavat välillä sisällä polttelevan vaikka se on lain mukaan kyllä kiellettyä.

Vaikka tuntuu itsestään selvältä, että tupakointi aiheuttaa tulipaloja, niin tupakointiin tulee silti työnantajan antaa ohjeet ja huolehtia, että ohjeita noudatetaan. Mikäli tupakointia tapahtuu paikoissa, joissa se ei ole sallittu, asiaan pitää puuttua.

3.2.3 Yhteistoiminta

Työpaikalla on löydyttävä yhteinen näkemys työsuojelusta ja työsuojelutehtävissä toimivilla on oltava käytettävissään riittävästi voimavaroja ja aikaa perehtyä työympäristöön sekä tosiasiallinen mahdollisuus toimia (Rauramo 2012, 17). Yhtiössä oli yhteistoiminnassa työntekijöiden kanssa sovittu työsuojelun ja työturvallisuuden osalta työsuojelutoimikuntaa vastaavasta järjestelystä. Työsuojelu- ja työturvallisuusasioita paikallisesti hoitivat työsuojeluasiamiehet, jotka oli valittu jokaiseen toimipisteeseen.

TSValL 29 § edellyttää, että työntekijät valitsevat keskuudestaan työsuojeluvaltuutetun ja kaksi varavaltuutettua edustajikseen työnantajan kanssa käytävään yhteistoimintaan ja yhteydenpitoon työsuojeluviranomaisiin sellaisella työpaikalla, jossa säännöllisesti työskentelee vähintään kymmenen työntekijää. Työntekijät olivat keskuudestaan valinneet

työsuojeluvaltuutetun ja kaksi varavaltuutettua, jotka edustivat kaikkien toimipisteiden työntekijöitä työnantajan suuntaan. Lisäksi yhtiön työturvallisuutta työnantajan puolelta edustamaan oli valittu työturvallisuuspäällikkö.

Koko yhtiön tasolla toimivat työturvallisuuspäällikkö ja työsuojeluvaltuutettu tunnettiin nimeltä hyvin kaikissa toimipisteissä. Laatukäsikirjassa esitetyssä turvallisuus- ja pelastussuunnitelmassa puhuttiin yrityksen laaturyhmästä, jolla oli tiettyjä vastuita. Laaturyhmän kokoonpanoa ei määritelty laatukäsikirjassa. Haastatteluiden yhteydessä yritettiin selvittää, ketkä kuuluivat laaturyhmään, mutta tarkkaa kokoonpanoa ryhmän henkilöistä ei tiedetty.

Yrityksen turvallisuussuunnitelmassa määriteltiin turvallisuusasioiden yhteistoimintaryhmä, joka koostui työturvallisuuspäälliköstä, hänen varahenkilöstään ja työsuojeluvaltuutetusta. Heidän tehtävänään oli tuoda työnantajan tietoon havaittuja epäkohtia ja työolojen parantamiseen liittyviä asioita.

*Toimipaikoittain katsotaan pelastustiet, katsotaan missä on ensiapuvälineet, kuka niistä vastaa ja hoitaa, kemikaalien käyttöä ja turvallisuustiedo-
tejuttuja käydään läpi toimipisteissä yhteisesti.*

*Yhteistoimintaa ei nyt mun ymmärtääkseni ole erityisesti ollut kylläkään.
Siihen en osaa sen enempää vastata.*

Yhteistoiminnassa oli hoidettu pelastustiet kuntoon, palokaluston ja ensiapuvälineiden järjestäminen tiloihin sekä yksittäiset satunnaiset sisäiset palotarkastukset. Kaikki haastatellut eivät katsoneet mitään yhteistoimintaa tapahtuneen työpaikalla paloturvallisuuden osalta.

Kun haastateltavilta kysyttiin, kuka on vastuussa työpaikan paloturvallisuudesta, monet vastasivat, että työsuojelupäällikkö tai työnjohtaja. Kaikki eivät osanneet sanoa, kuka vastaa paloturvallisuudesta työpaikalla.

*Jaaha. Kukas, en ihan tarkkaan tie henkilöä, joka paloturvallisuudesta vas-
taa.. On siihen varmaan nimetty joku henkilö ja se tuolta kansioista löytyy.*

TTL velvoittaa molemmat osapuolet sekä työnantajan että työntekijän huolehtimaan omalta osaltaan työpaikan työturvallisuudesta. Työnantajan tulee ohjata ja antaa edellytykset turvallisuudelle ja työntekijän puolestaan tulee noudattaa työnantajan ohjeita ja

määräyksiä. TTL 17 § määrää työnantajan ja työntekijän yhteistoiminnassa ylläpitämään ja myös parantamaan työpaikan työturvallisuutta. Tutkimuksessa välittyi silti selkeä kuva siitä, että yrityksessä jokainen katsoi voivansa itse vaikuttaa työpaikkansa paloturvallisuuteen. Huolellisuus tulen käsittelyssä ja huolehtiminen työpaikan siisteydestä nousivat selkeästi esiin haastatteluissa.

Kerroksessa, jossa tulitöitä tehdään, pestään lattia viikon päätteeksi kaiken varalta.

Omalla toiminnalla pystyn vaikuttamaan omaan alueeseeni. Suojaamisella ja sellasella tarkalla valvonnalla ja valmistelulla tulitöissä. Katon ettei mikään syty palaan.

Kyllä, ainakin sammuttimien oikealla määrällä ja sijoituksella ja että pidetään nurkat puhtaana ettei ole ylimääräistä palokuormaa. Polttoaineiden käsittely tietenkin tärkeä ja tulee katsoa, että niitä käsitellään asianmukaisesti.

TTL 18 §:n mukaan työntekijän tulee ylläpitää siisteyttä ja järjestystä sekä toimia huolellisesti ja ilmoittaa työnantajalle havaitsemistaan turvallisuutta vaarantavista puutteista. Siisteyden ja järjestyksen ylläpitäminen parantaa turvallisuutta. Esimerkiksi lattialla lojuvat tavarat, roskat ja pölyisyys lisäävät paloriskiä. (Rauramo 2012, 79.)

Vuokraamohoitajat kokivat olevansa vastuussa paloturvallisuudesta oman toimipisteensä osalta, mutta näkivät, että myös työntekijöillä oli iso rooli paloturvallisuusasioissa.

Viime kädessä jokaisen velvollisuus on huolehtia työpaikkansa paloturvallisuudesta. Tulee toimia välittömästi ohjeiden mukaan, joita saanut. Pitää tehdä turvallisuushavainto, jos havaitsee vaaranpaikkoja. Jokaisella on velvollisuus olla kehittämässä asioita. Hyviä ideoita aina kaivataan.

TTL17 §:n mukaan työnantajan ja työntekijän on yhteistoiminnassa ylläpidettävä ja parannettava turvallisuutta työpaikalla. Johdon ja työntekijöiden välisen kommunikoinnin on todettu vaikuttavan myönteisesti yritysten turvallisuusjohtamisen toimivuuteen ja turvallisuustasoon (Lanne, 2007, 36). TTL:n noudattamista valvovat työsuojeluviranomaiset.

Työsuojeluhenkilöstö ei ole vastuussa yrityksen työturvallisuusasioista, ellei henkilö toimi myös esimiesasemassa. Yrityksen työsuojeluhenkilöstö vastaa ainoastaan niistä

päätöksistä, joissa sille on annettu päätösvaltaa. Työsuojeluorganisaatio ei siis vähennä työnantajan ja esimiesten vastuuta työturvallisuudessa. (Hietala ym. 2000, 17.)

Tutkimuksen perusteella kävi ilmi, että työturvallisuusasioiden hoitamisessa oli selvää resurssien puutetta. Tämä näkyi selkeästi mm. paloturvallisuuteen liittyvässä dokumentoinnissa. Monissa asiakirjoissa oli vanhentuneita tietoja, kuten nimiä ja vuosilukuja. Myös viimeisintä päivitettyä versiota ei ollut aina helppo löytää. Työturvallisuuteen liittyvää dokumentointia tehtiin eri toimipisteissä oman työn ohella. Haastatteluissa ilmeni, että mikäli resursseja tarvittiin päätyössä, muut tehtävät siirtyivät tuonemmaksi.

Pelastusviranomaisten mukaan ongelmat yritysten turvallisuuskulttuurissa heikentävät joidenkin yritysten turvallisuustasoa, jos turvallisuusasioista huolehtimisen katsotaan häiritsevän liiaksi taloudellisen tuloksen tekemistä. (Pelastustieto 2007, 40.) Tämä on asia, johon yrityksen johdon kuuluu ottaa kantaa. Pitää tietää turvallisuuden hoitamiseen ja sen kehittämiseen menevä työmäärä, organisoida se ja antaa siihen tarvittavat resurssit.

3.2.4. Muut asiat

Vuokrattavien koneiden paloturvallisuus

Yrityksen vuokrattavien koneiden ja laitteiden ei katsottu oikein käytettyinä voivan aiheuttaa paloturvallisuusongelmia. Vuokraustilanteessa asiakkaalle annettiin koneiden oikeaan käyttöön käyttöopastusta aina tarpeen mukaan.

Vuokrauksessa asiakasta opastetaan ja työmaalta tulee heti kyllä palautetta, koska siellä on tiukat turvakriteerit, ellei laite täytä määräyksiä.

Käyttöopastuksella saa aika hyvin hoidettua, mutta aina on parantamisen varaa ohjeistuksen puolelta. Vuokrakalusto kun liikkuu paljon ja vaikka yritetään merkitä koneita ja laittaa mukaan erilliset ohjeet, niin ne ei yleensä kohtaa työmaata ja käyttäjää. Siinä olis parannettavaa ja ollaan yritetty kiinnittää tähän huomiota

Koneet tarkistettiin jokaisen vuokralla käynnin jälkeen ja tarvittaessa korjattiin.

Aina kun laitteet tulevat työmailta takaisin vuokrauksesta ne tarkastetaan systemaattisesti.

Tutkimuksen mukaan myös uusien koneiden käyttökunto tarkistettiin. Kaikki koneet ja laitteet olivat CE-merkittyjä ja niistä löytyi suomenkieliset käyttöohjeet.

Meillä on kansio, jossa on kaikkien laitteiden käyttöohjeet. Jos asiakas haluaa, niin ne annetaan sieltä.

Kaikki laitteet on meillä CE-merkittyjä ja hyväksytyjä laitteita. Se takaa laitteiden turvallisuuden.

CE-merkintä tarkoittaa, että koneen valmistaja on vakuuttanut sen täyttävän konetta koskevien direktiivien vaatimukset. Merkintä on pakollinen tuotteissa, joita direktiivi koskee ja yli 20 direktiiviä edellyttää CE-merkintää. CE-merkintä vaaditaan mm. koneissa, paine- ja sähkökäyttöisissä laitteissa sekä henkilönsuojaimissa. Tuotteita koskevien vaatimusten lisäksi direktiiveissä on vaatimustenmukaisuuden osoittamiseen liittyviä vaatimuksia, kuten testejä ennen CE-merkinnän saamista. (Suomen Standardisoimisliitto 2015.) CE-merkintä koneessa ei kuitenkaan suoranaisesti takaa koneen turvallisuutta. Turvallisuuteen liittyy myös koneen käyttäminen ohjeiden mukaan ja oikein. CE-merkintä oli yksi tärkeä vaatimus koneen hankinnan kriteeriksi.

Pienhankinnat voi toimipaikat itse tehdä, ne on pienempiä ja satunnaisia hankintoja, mutta kuten suuret nosturit ja isompi kalusto ostetaan pääkonttorin kautta. Isommat hankinnat tekee tietyt nimetyt henkilöt.

Turvamerkinnot on valmiina koneissa kun ne meille tulee. Muistan, että joskus vuosia sitten me ite laitettiin turvamerkintöjä.

Henkilökunnan antama arvosana työpaikan paloturvallisuudesta

Haastattelun lopuksi jokainen haastateltava arvioi yhtiön paloturvallisuutta asteikolla 1-5, numero yksi tarkoitti heikkoa paloturvallisuutta ja numero viisi erinomaista. Arvioinnin jakauma käy ilmi taulukosta 2. Keskiarvoksi henkilökunnan antamalle arvosanalle yhtiön paloturvallisuudesta tuli 4,19. Henkilökunnasta 20 % katsoi yhtiön paloturvallisuuden tilan olevan erittäin hyvällä tasolla.

Tämän yleisarvosanan perusteella voi päätellä, että työpaikan paloturvallisuuteen kiinnitetään paljon huomioita sekä työnantajan että työntekijöiden puolelta.

TAULUKKO 2. Henkilökunnan antama arvosana Hämeen Rakennuskoneen paloturvallisuudesta

Arvosana	Arviointien lkm
1	0
2	0
3	0
3,5	2
4	7
4,5	1
5	3
Keskiarvo	4,19

Haastateltavia pyydettiin perustelemaan antamansa arvosana. Haastateltavien vastausten perusteella henkilökunta koki, että työnantaja oli panostanut paloturvallisuusasioihin työpaikalla.

Kyllä mun mielestä täällä ihan hyvin on kaikki. En mää muuta voi antaa kun vitosen.

Mää oon aika optimistinen koska meillä ei oo mitään sattunut. Meillä kaikki tietää missä pitää mitäkin varastoida.

Monet kertoivat, että kun he olivat ehdottaneet jotain paloturvallisuutta parantavaa laitetta tai muutosta, ne olivat yleensä järjestyneet.

Tota, kyllä se varmaan menee nelosen puolelle tässä yhtiössä. Varmaan siitä syystä että täällä on nähty aika paljon juurikin vaivaa paloturvallisuuden ja muuhunkin turvallisuuteen koskien. Aika monessa yrityksessä, missä oon ollu tai oon käyny niin se on aika pieni se osa mikä panostetaan paloturvallisuuteen.

Haastatteluissa henkilöstö toi myös esille omia kehitysideoitaan paloturvallisuuden kehittämiseen. Tällaisia olivat mm. kierrätyksen lisääminen, tavaroiden parempi järjestyksessä pitäminen, hyväksi koettujen ja toimivien toimintatapojen jakaminen toimipisteiden välillä ja muilta oppimisen mahdollisuus. Kaikki henkilökunnan esille tuomat kehitysjärjestykset on kirjattu opinnäytetyön liitteeseen (liite 4).

3.3. Yhteenveto tuloksista

Tutkimuksessa ei käynyt ilmi varsinaisesti mitään selvästi lainvastaista paloturvallisuuskäytäntöä tai siihen liittyvää työturvallisuuskäytäntöä. Tosin jotkut asiat vaativat täsmenämistä ja selkeyttämistä. Yrityksessä toimittiin pääasiallisesti lainmukaisesti, vaikka pientä hiottavaa ja tarkennettavaa toiminnoista löytyi. Rauramo (2012) katsoo edellytykseksi työturvallisuuden varmistamisessa sen, että jokainen työpaikalla noudattaa lakia, asetuksia, määräyksiä ja ohjeita sekä näiden lisäksi on aktiivinen työturvallisuuden edistämässä ja vaarojen torjunnassa (Rauramo 2012, 70). Tutkimuksessa kävi myös ilmi, ettei yrityksen johto ollut asettanut paloturvallisuuden kehittämislle varsinaisia tavoitteita. Yhtiön paloturvallisuuden periaatteena oli viranomaismääräysten noudattaminen.

Keskeisimmiksi paloturvallisuuteen vaikuttaviksi tekijöiksi tutkimuksessa nousivat työturvallisuuden johtaminen, henkilökunnan osaaminen ja asenne, resursointi, tiedonkulku ja yhteistyö. Näistä samoista edellä mainituista tekijöistä löytyi myös kehitettävää. Tutkimuksessa esille nousseita paloturvallisuuskäytäntöjen kehityskohteita olivat:

- paloturvallisuusasioiden viestintä
- asiakirjojen täsmällisyys
- suunnitelmallinen ja systemaattinen paloturvallisuuden kehittäminen
- henkilökunnan osaamisen kehittäminen
- muut erilliset kehityskohteet

Muutamia erillisiä, kategorisoimattomia paloturvallisuuden lainmukaisuutta vahvistavia kehityskohteita löytyi myös ja ne esitellään ”Muita kehityskohteita”- otsikon alla seuraavassa osassa neljä, missä muutkin kehityskohteet. Kun yrityksessä parannetaan mahdollisuuksia toimia turvallisesti, pohjustetaan myös edellytyksiä kannattavalle liiketoiminnalle. Kokonaisvaltaisessa työn ja työympäristön kehittämisessä työturvallisuus on luonnollinen osa päivittäistä toimintaa ja johtamisjärjestelmää. Keskeistä tässä on työpaikkojen aktiivisuus ja asiantuntemus, jota tuetaan lainsäädännön keinoin. (Elinkeinoelämän keskusliitto/Mitä teemme? 2014.)

4 KEHITYSKOHTTEET

4.1. Viestintä ja asiakirjojen täsmällisyys

Yrityksessä oli käytössä laatujärjestelmä SFS EN ISO-9001:2000 ja sen myötä laajasti materiaalia toiminnan ohjaamiseksi. Laatujohtamismalli soveltuu hyvin myös yrityksen turvallisuuden johtamismalliksi. Laatuasioiden kehittäminen on jatkuva prosessi, jota tulee johtaa järjestelmällisesti ja johdonmukaisesti. (Miettinen 2002, 43–44.) Laatukäsikirjaan oli kirjattu paljon erilaista paloturvallisuutta koskevaa ohjeistusta. Siellä ohjeistettiin käytännön asioista, kuten nestekaasujen ja kemikaalien säilytyksestä ja varastoinnista, jätteenkäsittelystä ja pelastussuunnitelmasta. Laatukäsikirja oli kaikissa toimipisteissä vuokraamonhoitajan käytössä. Toimipisteen laatukäsikirjassa olevat asiakirjat eivät aina olleet viimeisin päivitetty asiakirjaversio ja siitä syystä tieto saattoi olla vanhentunutta. On tärkeää, että kaikilla toimipisteillä ja henkilökunnalla on viimeisin tieto käytössään, jotta varmasti toimitaan lain mukaisesti.

Myös työturvallisuuteen liittyvistä vastuista löytyi tietoa laatukäsikirjasta. Vuokraamonhoitajat vastasivat oman toimipaikkansa työsuojelusta. Työturvallisuusasioiden vastuuta hoista oli laatukäsikirjan asiakirjoissa käytetty erilaisia nimiä. Työturvallisuuspäällikön ja työsuojeluvaltuutetun sekä työsuojeluasiamiehien lisäksi käytettiin työturvallisuusvastaava, laaturyhmä, ”nimetty henkilö” ja joissain asiakirjoissa oli henkilöiden nimiä, jotka eivät olleet enää yrityksen palveluksessa. Päivittämättömät tiedot asiakirjoissa ei ole ongelmana silloin, kun henkilökunta on ollut kauan yhtiön palveluksessa ja tuntee toisensa, mutta silloin kun työpaikalle tulee uusia työntekijöitä ja toimitaan monessa eri toimipisteessä, täsmällisyyden ja yksiselitteisyyden tarve korostuu.

Laatukäsikirjan ohjeistusten ajan tasalla pitämiseen ja yksiselitteisyyteen kannattaa panostaa. Tehdyistä päivityksistä tulee aina tiedottaa vuokraamonhoitajia tai koko henkilökuntaa, asiasta riippuen. Laatukäsikirja on uusien työntekijöiden tietolähde, josta he tarkistavat asioita ja luottavat siitä lukemaansa tietoon. Laatukäsikirjan aineistojen ajan tasalla pitämällä voidaan vahvistaa sitä, että paloturvallisuuteen liittyvät uudet vaatimukset tai muutokset laissa tulevat viedyksi käytännön tasolle asti ja, että yhtiössä toimitaan paloturvallisesti.

Tärkeimmät pelastautumiseen liittyvät asiat selviävät pelastussuunnitelmista. Pelastussuunnitelmien sisältö tulee olla henkilökunnan tiedossa ja työnantaja vastaa siitä, että tiedotus on hoidettu. Pelastussuunnitelmien sisältö ei ollut jokaiselle henkilökuntaan kuuluvalla tuttu. Sisällön aktiivinen viestiminen kaikille työpaikalla työskenteleville on tarpeen, jotta paloturvallisuuden riskialueet työpaikalla tunnetaan ja, jotta tulipalotilanteessa osataan toimia oikein.

Työsuojelun toimintaohjelman 2014–2017 läpikäynti työntekijöiden tai heidän edustajiensa kanssa vaikutti tutkimuksen mukaan olevan tarpeen. Sisältö ohjelmassa oli hyvin niukka eikä se kertonut ulkopuoliselle lukijalle toimintaohjelman tarkoituksesta ja ohjelmasta johdetuista turvallisuuden kehitystavoitteista.

Intranet on hyvä väline tiedon jakamiseen. Asiakirjojen sähköiset versiot kannattaa pitää yhdessä paikassa ja päivittää niitä siellä. Intranetin välityksellä muutosten ja päivitysten tiedottaminen onnistuu kaikille nopeasti ja sieltä on helppo ja nopea kenen tahansa tulostaa tarvittaessa ohje tai muu kulloinkin haluttu tieto. Paloturvallisuusasioiden tiedottamiseen ja ohjeistamiseen kannattaa harkita intranet-sivujen käyttöä.

4.2. Suunnitelmallinen ja systemaattinen kehitystyö

Yhtiön johdon odotukset ja suunta yrityksen työturvallisuudelle ja siitä johdettavalle paloturvallisuudelle ei ollut selkeä. Yrityksen työturvallisuuden tavoitteita, riskienhallintaa ja vaaratilanteiden käsittelyä ei ollut selkeästi dokumentoitu. Näitä asioita ei myöskään ollut viestitty kaikille, koska asiat eivät olleet henkilökunnalla tiedossa. Kuitenkin tavoitteiden ja riskien tunnistamisesta lähtee kokonaisvaltainen työturvallisuuden ja paloturvallisuuden kehittäminen. Jatkuva parantaminen edellyttää suuntaa ja pitkäjänteistä, systemaattista ja suunnitelmallista toimintaa sitä kohti.

Yrityksessä oli vaaratilanteiden ja läheltä piti tilanteiden sekä työturvallisuuden kehitysehdotusten ilmoittamiseen otettu käyttöön uusi työkalu, jota kutsuttiin työturvallisuushavaintoilmoitukseksi. Johdolla oli selkeä näkemys, mihin työkalua käytetään ja mitä sillä oli tarkoitus saavuttaa. Henkilökunta taas pääosin tunsu työkalun vain nimeltä. Ei tiedetty, miten työkalua oli tarkoitus hyödyntää yrityksessä ja miten sitä käytetään. Myöskään pe-

lisäännöt, milloin vaaratilanteesta tuli ilmoittaa, eivät olleet täysin selvät. Jotta työturvallisuushavainnot jatkossa tulisivat työnantajan tietoon kaikista tapauksista, joista ne pitää tehdä, tulee havaintojen ilmoittamiseen antaa selkeät ohjeet työntekijöille ja tarvittaessa kouluttaa työkalun käyttöön. Kun yhteisiä pelisääntöjä ilmoituksen tekemiseen ei ole, helposti tilanne johtaa siihen, että päätetään itse, milloin ilmoitus tehdään. Työturvallisuushavaintoilmoitus on hyvä työkalu paloturvallisuusasioiden kehittämiseen koko yhtiössä ja siihen kannattaa panostaa.

Riskienhallinnalla voidaan varmistaa, että työpaikalla olevat paloturvallisuusriskit on tunnistettu ja niitä voidaan sovituin keinoin hallita. Riskienarviointi on laaja-alaista ja systemaattista tunnistettujen vaarojen prosessointia. Hyvä riskienarviointi on työnantajan organisoimaa järjestelmällistä, käytännönläheistä ja ennakoivaa. Riskienarviointi tulee dokumentoida ja sitä pitää voida kehittää. (Rauramo 2012, 75.) Yrityksessä oli parhailaan käynnissä laaja riskienarviointityö, joka tehdään jokaiseen toimipisteeseen yksi kerrallaan. Tämä riskienarviointi sisältää myös paloturvallisuusriskit. Yrityksen eri toimipisteiden paloturvallisuuteen liittyviä vaaratilanteita ja niiden ehkäisyä oli käsitelty vain pelastussuunnitelmissa.

Tutkimuksessa ei käynyt ilmi, miten oli ajateltu linkittää yrityksen turvallisuushavaintoilmoitusten kautta tulevat paloturvallisuuteen liittyvät vaarojen ilmoitukset pelastussuunnitelmiin. Turvallisuushavaintoilmoitusten kautta saadaan tulevaisuudessa arvokasta tietoa koko yrityksen tai yksittäisen toimipisteen paloturvallisuuden kehittämiseksi ja riskien uudelleen arviointiin. Tätä tietoa kannattaa hyödyntää kehitystyössä.

Tutkimuksen perusteella voitiin todeta, että koko yrityksen kattavaa suunnitelmallista ja systemaattista paloturvallisuuden kehittämistyötä ei yrityksessä ollut toistaiseksi käynnissä ja se on selkeä kehittämisen alue. Yrityksessä käynnissä oleva laaja riskienarviointityö tulee antamaan hyvän ajan tasalla olevan pohjan paloturvallisuuden kehittämiseen. Työturvallisuushavaintoilmoitusten kautta kentältä tuleva tieto antaa ajan tasaista kuvaa vaaroista ja samalla tarvittavista parannuksista ja kehittämistarpeista. Vastaanotetut ilmoitukset ovat osa koko yrityksen työturvallisuuden ja paloturvallisuuden jatkuvaa kehittämistä.

4.3. Paloturvallisuuden osaamisen kehittäminen

Perehdytysvaiheessa on tärkeää käydä läpi myös yhtiön paloturvallisuusasiat. Kun paloturvallisuus kirjataan perehdytysuunnitelmaan omaksi kohdaksi, sitä ei tarvitse kenenkään erikseen muistaa käydä läpi, vaan paloturvallisuusasioihin perehdyttäminen tulee hoidettua muun perehdytyksen ohella.

Tutkimuksen aikana huomasin, että perusteltujen puutteiden korjaamiseen ja kehittämiseen tartutaan yrityksessä ripeästi. Toimipisteessä, jossa tuli ilmi, että paloturvallisuuden osa-alue puuttui perehdytysuunnitelmasta, siihen tartuttiin heti ja perehdytysuunnitelmaan lisättiin paloturvallisuuskohta. Vastaisuudessa rekrytoidut uudet työntekijät tulevat systemaattisemmin perehdytetyksi paloturvallisuusasioihin, kun ne on otettu osaksi perehdytysmateriaalia. Sama päivitys tulee tehdä myös kaikkien muiden toimipaikkojen laatuksikirjassa olevaan perehdytysuunnitelmaan, joka on vuokraamonhoitajan käytössä. Näin varmistetaan, että jokaiseen toimipaikkaan tuleva uusi työntekijä saa varmasti perehdytyksen paloturvallisuusasioihin.

Alkusammutuskaluston käytön harjoittelu nousi haastatteluissa voimakkaasti esiin. Monet kokivat epävarmuutta kaluston käyttöön, koska eivät koskaan olleet sitä harjoitelleet tai joutuneet käyttämään. Sammutuskalustoon tutustuminen ja käytön opettelu on varmintä tehdä etukäteen, koska tulipalotilanteessa toiminta-aika on lyhyt ja silloin aikaa harjoitteluun ei ole. Henkilökunta oli aidosti kiinnostunut sammutuskaluston käytön harjoitteluun. Kouluttaminen on pieni investointi siitä, että alkava tulipalo saadaan sammuttamaan osaavan henkilöstön toimesta. Osaavan henkilöstön avulla voi vaikuttaa siihen, että tulipalo ei pääse leviämään hallitsemattomaksi eikä tarvitse hälyttää palokuntaa paikalle.

Poistumisharjoituksia ei ollut toimipisteissä järjestetty joko koskaan tai siitä oli kulunut jopa vuosikymmeniä. Joissakin toimipisteissä oli harjoitusten järjestämistä suunniteltu, mutta ei vielä toteutettu. Toteutuspäivämäärä kannattaa lyödä lukkoon, jotta asia etenee ja harjoitus tulee toteutetuksi. Poistumisharjoituksen järjestäminen työpaikalla voi tuoda esille sellaista tietoa, joka on jäänyt huomaamatta esimerkiksi pelastussuunnitelmaa laadittaessa. Harjoitusten avulla voidaan varmistaa, osaako pelastautumisesta vastaava hen-

kilökunta toimia tilanteessa oikein ja tapahtuuko poistuminen rakennuksista riittävän nopeasti. Samalla voidaan tarkistaa, onko kokoontumispaikka kaikkien tiedossa ja muistissa.

Pelastuslaitokset ovat velvollisia pelastuslain (PelastusL, 29.4.2011/379) 27 §:n mukaan antamaan ohjausta, valistusta ja neuvontaa mm. tulipalojen ehkäisemiseksi ja toimintaan vaaratilanteissa. Pelastuslaitokset järjestävät turvallisuuskoulutusta yritysten henkilökunnalla. Koulutuksista voi sopia pelastuslaitoksen koulutussuunnittelijan kanssa. Esimerkiksi Pirkanmaan alueella järjestettävästä turvallisuuskoulutuksesta löytyy lisätietoa ja yhteystiedot tämän linkin takaa <http://www.pirkanmaanpelastuslaitos.fi/Pirkanmaa-133>. (Pirkanmaan pelastuslaitos 2015.)

4.4. Muita kehityskohteita

Joissain toimipisteissä oli poistumisteiden eteen jouduttu väliaikaisesti tuomaan tavaralähettyksiä siksi aikaa, kunnes lähetys saatiin purettua. Hätätilanteessa tavarat olisivat joko esteenä tai ainakin hidasteena rakennuksesta poistumiseen. Tähän asiaan kannattaa kiinnittää huomiota, jotta tavaraa ei edes tilapäisesti tuoda hätäpoistumisteiden eteen tai vaikeuttamaan kulkua niiden läheisyydessä.

Jokaisessa toimipisteessä oli sovittu tupakointipaikasta, joka oli ulkona. Tupakointipaikkaa ei kuitenkaan ollut erikseen merkitty. Yrityksen oma tupakoiva henkilökunta tiesi, missä saa tupakoida, mutta esimerkiksi asiakkaille ja vieraille paikka ei ollut selvä. Tupakointia tapahtui myös yhtiön sisätiloissa ajoittain, vaikka tupakkalaki (TupakkaL, 13.8.1976/693) kieltää tupakoinnin sisätiloissa. Selkeämpi ohjeistus tupakoinnista, tupakkapaikoista työpaikalla on paikallaan. Tupakointi on yksi suurimpia paloturvallisuusriskejä ja varsinkin tiloissa, joissa käsitellään polttoainetta sisältäviä laitteita, kaasuja ja kemikaaleja.

Sisäisiä palotarkastuksia tehtiin toimipisteissä satunnaisesti. Koska paloturvallisuuden omavalvonnan osuus on lisääntynyt, sisäisiin palotarkastuksiin kannattaa panostaa ja ottaa yhtiössä yhteinen linja omien sisäisten palotarkastusten tekemiseksi. Omiin palotarkastuksiin kannattaa luoda selkeät, yhdenmukaiset pelisäännöt. Sisäinen paloturvallisuus-

asioiden valvonta on yhtä tärkeää kuin viranomaisen tekemät palotarkastuskäynnit. Tarkastuksille kannattaa sopia vastuuhenkilöt ja luoda selkeä hyväksymiskäytäntö sekä päättää, miten tarkastukset dokumentoidaan, jotta niihin voidaan tarvittaessa palata.

Yleisesti tutkimuksessa huomio kiinnittyi siihen, että yritys on kasvanut jo sen kookseksi, että sillä tulee ehdottomasti olla paloturvallisuusasioihin yhteiset toimintatavat ja säännöt. Mikäli yhteisiä pelisääntöjä ei ole johonkin paloturvallisuuteen liittyvään asiaan luotu, jokainen toimipaikka luo siihen omat sääntönsä ja silloin paloturvallisuuden taso voi vaihdella paljonkin toimipisteiden välillä osaamisesta ja resursseista riippuen. Tällaisessa tilanteessa yhtiön paloturvallisuuden tasoa on myös vaikea valvoa ja johtaa kokonaisvaltaisesti. Yhteisten toimintatapojen ja sääntöjen korostaminen varmistaa sen, että kaikki toimivat samalla tavalla. Kun ohjeistus ja säännöt vastaavat lainsäädännön vaatimuksia ja kaikki noudattavat samoja sääntöjä, voidaan varmistua yhtiön paloturvallisuuden lainmukaisuudesta jatkossakin.

Kaikki edellä esitetyt kehityskohteet perustuvat lain edellytyksiin ja ne on tärkeä huomioida yhtiön paloturvallisuutta ja siihen liittyviä toimintatapoja kehitettäessä.

5 POHDINTA

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, ovatko yrityksen paloturvallisuuteen liittyvät käytännöt ajan tasalla eli asiat, joita tehdään paloturvallisuuden tehostamiseksi ja tulipalojen ehkäisemiseksi sekä toimintaohjeet näiden asioiden käytäntöön viemiseksi. Lisäksi tarkoituksena oli selvittää, vastaavatko käytännöt lainsäädännön ja viranomaisten asettamia vaatimuksia ja yhtiön johdon odotuksia.

Selviä johdon asettamia tavoitteita yhtiön paloturvallisuudelle ja sen kehittämiseksi ei ollut asetettu. Yrityksen laatukäsikirja sisälsi paloturvallisuuteen liittyviin toimintoihin menettelyohjeita, jotka täyttivät pääosin lainsäädännön asettamat vaatimukset. Laatukäsikirjassa olevien ohjeiden avulla voitiin riittävästi varmistua, että toimipisteet saivat pääosin luotettavaa tietoa lainmukaisista vaatimuksista. Laatukäsikirja löytyi jokaisen toimipisteen vuokraamohoitajalta. Koska vuokraamohoitajat asennoituivat hyvin paloturvallisuuteen ja sen ylläpitämiseen toimipaikassaan, voitiin luottaa, että laatukäsikirjan ohjeita noudatettiin ja näin lainsäädännön vaatimukset jalkautuivat kaikkien toimipisteiden käytännön toimiin. Laatukäsikirjasta löytyvien ohjeiden ajan tasalla pitäminen ja päivittäminen olivat tärkeässä roolissa, jotta kaikissa yrityksen toimipisteissä oli käytössä sama tieto ja osattiin toimia oikein.

Koska yrityksessä työturvallisuustyötä tehtiin omien työtehtävien ohella, näkyi resurssien rajallisuus varsinkin asioiden dokumentoinnissa ja suunnittelussa. Tutkimuskäytössäni olleet asiakirjat eivät aina olleet täysin ajan tasalla olevia. Kuitenkaan mitään suoranaista lainvastaisuutta niistä ei toistaiseksi löytynyt. Ne saattoivat kuitenkin hämmentää ja aiheuttaa lisäkysymyksiä ja selvittämisen tarvetta. Tutkimuksessa käytössä olleen tiedon ja haastatteluiden pohjalta kävi selväksi, ettei yhtiössä ollut suunnitelmallista, systemaattista paloturvallisuuden kehittämistä käynnissä.

Tutkimuksen tavoitteena oli varmistaa yrityksen paloturvallisuuden lainmukaisuus ja tuoda käytäntöihin mahdollisia kehitysehdotuksia. Tutkimuksen perusteella yhtiön paloturvallisuutta oli riittävällä tasolla viety eteenpäin lainsäädännön ja viranomaisten määräysten mukaisesti. Käytännöt täyttivät pääosin lainsäädännön asettamat vaatimukset tällä hetkellä. Jonkin verran käytäntöihin löytyi silti täsmennettävää. Kehitysehdotuksiin nousi

alueita, joita oli tarvetta selkeyttää ja tarkentaa, jotta hyvät ja lainmukaiset paloturvallisuuden käytännöt voidaan varmistaa. Oman kehittymiseni kannalta tutkimuksen teko täytti kiitettäväsi odotukseni ja tavoitteeni. Tutkimukseni aikana opin mitä lainsäädäntö edellyttää yrityksiä paloturvallisuudelta ja miten tätä lainsäädäntöä sovelletaan käytäntöön.

Koko tutkimus oli minulle haasteellinen sekä aiheena että alueena, koska tämän alan lainsäädäntö ja paloturvallisuusasiat olivat minulle melko vieraita. Olen oppinut paloturvallisuudesta valtavasti tutkimusta tehdessäni. Myös tiedonhakutaitoni ovat kehittyneet, koska valmista kirjallisuutta paloturvallisuuden kehittämiseen ei löytynyt. Tietoa piti koota useista eri lähteistä ja soveltaa sitä käytäntöön. Yllätyin tutkimusta tehdessäni, kuinka monta eri lakia ja viranomaista lopulta linkittyi paloturvallisuuteen. Huomioni kiinnittyi lainsäädännön osalta siihen, kuinka paljon siinä painotettiin yritysten omatoimisuutta, suunnitelmallisuutta ja tiedottamisvelvollisuutta sekä yhteistoimintaa työpaikoilla. Myös riskienarviointi oli yksi alue, joka selvästi korostui sekä TTL:ssä että PelastusL:ssä.

Tutkimuksessa ilmi tulleita kehitysajatuksia lähtisin viemään eteenpäin niin, että selkeyttäisin johdon tavoitteet paloturvallisuudelle ja laatisin suunnitelman, miten paloturvallisuutta halutaan yhtiössä systemaattisesti ja suunnitelmallisesti kehittää. Tämä jälkeen järjestäisin kaikissa toimipisteissä paloturvallisuuskoulutuksen, jonka yhteydessä käsiteltäisiin mm. johdon tavoitteet paloturvallisuudelle, pelastussuunnitelman sisältöä, kerrottaisiin työturvallisuushavaintoilmoituksesta ja säännöistä ilmoituksen tekemiseen. Samassa yhteydessä voisi olla alkusammutuskaluston käytön harjoitusta tai se järjestettäisiin erikseen pelastuslaitoksen kanssa yhteistyössä.

Lisäksi kokoaisiin vuokraamohoitajat vähintään kerran kuukaudessa yhteiseen palaveriin, jossa työturvallisuusasiat olisivat agendalla. Palavereissa olisi mahdollisuus jakaa kaikille toimipisteille uusinta tietoa ja samalla palaverit mahdollistaisivat hyvien käytäntöjen jakamisen toimipisteiden kesken sekä oppimisen toisilta. Palaverit voisi järjestää vuorotellen eri toimipisteissä, jolloin myös paloturvallisuuskäytäntöjen ja toisten toimipisteiden erilaisten paloturvallisuustoteutusten näkeminen olisi mahdollista. Panostaisin myös materiaalin ja tiedotteiden sähköisiin versioihin ja jakamiseen intranetin kautta, jolloin ne olisivat aina ajan tasalla ja heti saatavilla.

Asia, joka minua jäi mietityttämään, oli miten yrityksissä tulevaisuudessa näkyy se, kun PelastusL ei enää määrittele aikaväliä palotarkastusten suorittamiseen ja yritysten oma-valvonnan merkitys kasvaa paloturvallisuuden ylläpitämisessä. Vaikka palotarkastuksia edelleen suoritetaan riskiperusteisen suunnitelman mukaan, voi tarkastusväli kasvaa vuosiksi. Vielä lainmuutoksen vaikutus ei välttämättä näy millään tavalla, mutta seuraavalla vuosikymmenellä vaikutuksen voi havaita. Riskiperusteinen palotarkastuskäytäntö saattaa aiheuttaa ongelmia työpaikoissa, joissa ei aktiivisesti oteta selvää uusista määräyksistä ja riittävän vakavasti suhtauduta paloturvallisuusasioiden valvomiseen ja kehittämiseen. Tämä olisi hyvä opinnäytetyön aihe muutaman vuoden kuluttua.

Onneksi koko yhteiskunnan kiinnostus turvallisuuteen on viime vuosina lisääntynyt ja asenne turvallisuuteen parantunut. Myös yritykset haluavat yhä vahvemmin suojalta omaisuuttaan ja yrityskuvaansa erilaisilta uhkatekijöiltä mukaan lukien tulipalot. Se voi olla tekijä, joka vahvistaa myös omaehtoisen tarkastustoiminnan onnistumista. Tutkimasani yrityksessä sisäisiä palotarkastuksia tehtiin satunnaisesti virallisten palotarkastusten välillä. Sisäiset palotarkastukset ovat yhä tärkeämmässä roolissa yritysten paloturvallisuuden varmistamisessa.

Toiseksi mainittavaksi uhkaksi niin paloturvallisuuden kuin muunkin turvallisuuden kannalta saattaa nousta kiinteistöjen yhä lisääntyvä ammattimainen omistus, vuokrasuhteisten tilojen käyttö ja toimintojen ulkoistaminen. Nämä edellä mainitut, viime vuosien aikana lisääntyneet muutokset yritystoiminnassa saattavat johtaa paloturvallisuusvastuun hämärtymiseen ja pahimmillaan välinpitämättömyyden lisääntymiseen. (Suomen pelastusalan keskusjärjestö Talo- ja turvallisuustekniikka tulipalossa 2015.) Paloturvallisuusvastuista pitää sopia kiinteistön omistajan ja haltijan kesken, jotta kiinteistön paloturvallisuudesta varmasti huolehditaan. Mikäli asioista ei sovita, saattavat molemmat olettaa toisen hoitavan paloturvallisuuteen liittyvät velvoitteet.

Yhteenvetona voisin sanoa, että hyvän paloturvallisuuden varmistamiseksi tarvitaan työpaikalla selkeää johtamista, osaamista paloturvallisuusasioissa ja halua kehittää työpaikan paloturvallisuutta. Suomen pelastusalan keskusjärjestön (2015) mukaan keskeisimpiä asioita turvallisuuden varmistamisessa niin normaalitilanteessa kuin poikkeustilanteessa-kin ovat vastuiden selkeä määrittely, riittävä tiedottaminen ja vastuuhenkilöiden koulutus. (Suomen pelastusalan keskusjärjestö. Talo- ja turvallisuustekniikka tulipalossa 2015.)

LÄHTEET

- Bruun, N. Von Koskull, A. 2012. Työoikeuden perusteet. 2 painos. Helsinki. Talentum.
- Edilex. Rakentamismääräykset. Luettu 22.2.2015.
http://www.edilex.fi/data/rakentamismaaraykset/e1_2011.pdf
- Elinkeinoelämän keskusliitto/Mitä teemme? Luettu 3.10.2014.
<http://ek.fi/mita-teemme/tyoelama/tyohyvinvointi/>
- Euroopan työterveys- turvallisuusvirasto. Luettu 25.1.2015.
<https://osha.europa.eu/fi/oshnetwork/focal-points/finland>
- Finanssialan keskusliitto. Suomen Pelastusalan keskusjärjestö. Suomen palopäällystöliitto. 2012. Tulityöt. Ryhdyttäessä tulityöhön. Oppikirja. 7. painos. Savion Kirjapaino Oy.
- HE 257/2010 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle pelastuslaiksi.
- Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. 7.uudistettu painos. Helsinki. Edita Prima Oy.
- Heinonen, J. Keinänen, A. Paasonen, J. 2013. Turvallisuustutkimuksen tekeminen. Tal- linna. AS Pakett.
- Heljaste, J-M. Korkiamäki, J. Laukkala, H Mustonen, J. Peltonen, J. Vesterinen, P. 2008. Yrityksen turvallisuusopas. Gummerus kirjapaino Oy.
- Hietala, H. Kaivanto, K. Kuikko, T. 2000. Työsuojeluvastuuopas. 2.painos. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.
- Jaakkola, E. Somerkoski, B. 2000. Luo turvallisuutta tulitietoa. 2.painos. Porvoo. Kirja- paino Tryckeri.
- Jyväskylän yliopisto. Laadullinen tutkimus. Luettu 21.2.2015
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrate- giat/laadullinen-tutkimus>
- Kanerva, R. 2008. Työ turvalliseksi. Työpaikan hyvät työturvallisuuskäytännöt. Hel- sinki. Edita.
- Kauhanen, J. 2014. Henkilöstövoimavarojen johtaminen. 10.-11.painos.Talentum Media Oy.
- Koivisto, H. 2008. Onko nykyinen palotarkastustoiminta tiensä päässä? Pelastustieto 8/2012, 40. Joensuu. PunaMusta Oy.
- Kuikko, T. Posio, A. 2006. Työturvallisuus ja sen valvonta. Talentum Media Oy.
- Laatukäsikirja. 2014. Hämeen Rakennuskone Oy:n laatujärjestelmä.

Laki pelastustoimen laitteista 12.1.2007/10

Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta 3.6.2005/390

Lanne, M. 2007. Yhteistyö yritysturvallisuuden hallinnassa. Tutkimus sisäisen yhteistyön tarpeesta ja roolista suurten organisaatioiden turvallisuustoiminnassa. Väitöskirja. Tampereen teknillinen korkeakoulu. Tuotantotalouden laitos. Espoo. VTT Publications.

Latvala, A. 2012. Turvallisuustekniikka jää liian usein hyödyntämättä. Pelastustieto 3/2008, 46-49. Joensuu. PunaMusta Oy.

Linjala, T. Waitinen, M. 2008. Poistumisturvallisuusopas. 1. painos. Vaasa. Suomen Palopäälystöliitto ry.

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos. Vaaralliset kemikaalit ja räjähteet. Luettu 26.2.2015. http://www.lup.fi/fi-FI/Yrityksille_ja_yhteisoille/Vaaralliset_kemikaalit_ja_rajahteet

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos. Yrityksille ja yhteisöille. Luettu 31.1.2015. http://www.lup.fi/fi-FI/Yrityksille_ja_yhteisoille/Palotarkastus

Matikainen, M. 2013. Toimistoympäristön palo- ja työturvallisuuden kehittämisprojekti. Laurea-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Miettinen, J. 2002. Yritysturvallisuuden käsikirja. Helsinki. Talentum Media Oy.

Niemivuo, M. Kuusikko, K. Keravuori-Rusanen. 2010. M. Hallintolaki. 2.painos. Sanoma Pro Oy.

Opetushallitus. 2013. Opetustoimen turvallisuusopas. Luettu 19.9.2014. http://www.oph.fi/opetustoimen_turvallisuusopas

Pirhonen, T. 2011. Palo-, pelastus- ja toimitilaturvallisuusriskien hallinta metallitakomossa. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Pirkanmaan pelastuslaitos. Pelastuslaitoksen koulutustarjonta yrityksille ja laitoksille. Luettu 1.3.2015. <http://www.pirkanmaanpelastuslaitos.fi/Pirkanmaa-133>

QR-koodi. Tiedonportti. Luettu 1.2.2015. <http://www.qr-koodi.net/>

Rauramo, P. 2012. Työhyvinvoinnin portaat. 2. painos. Porvoo. Edita Publishing Oy.

Ruuhilehto, K. Kuusisto, A. 1998. Turvallisuuskulttuuri – mitä se on?. Turvatekniikan keskus.

Saloheimo, J. 2002. Työturvallisuus- Perusteet, vastuu ja oikeusturva. Helsinki. Talentum Media Oy.

Saloheimo, J. 2006. Työturvallisuus- Perusteet, vastuu ja oikeussuoja. 7. painos. Helsinki. Talentum Media Oy.

Siiki, P. 2006. Uusi työsuojaelun yhteistoiminta ja työturvallisuus. Helsinki. Edita Prima Oy.

Sisäasiainministeriön asetus rakennusten poistumisreittien merkitsemisestä ja valaisemisesta 6.10.2005/805.

Sisäministeriö. Turvallisuus. Luettu 31.1.2015.

<http://www.intermin.fi/fi/turvallisuus>

Sisäministeriö. Pelastusosasto. Pelastustoimi. Luettu 31.1.2015.

<http://www.pelastustoimi.fi/pelastustoimi/pelastuslaitokset>

Sosiaali- ja terveysministeriö. Työelämä. Luettu 3.10.2014.

<http://www.stm.fi/tyoelama/tyosuojaelu/>

Suomen pelastusalan keskusjärjestö. Luettu 19.9.2014.

<http://www.spek.fi/Suomeksi>

Suomen pelastusalan keskusjärjestö. Sisäinen palotarkastus. Luettu 31.1.2015.

<http://www.paloturvallisuus.info/Default.aspx?tabid=245>

Suomen pelastusalan keskusjärjestö. Talo- ja turvallisuustekniikka tulipalossa. Luettu 26.2.2015.

<http://www.spek.fi/loader.aspx?id=d904adda-0220-4f8f-a5ac-d2ddb0f9bf10>

Suomen pelastusalan keskusjärjestö. Työpaikan paloturvallisuus. Perehdyttäjän opas. Luettu 31.1.2015.

http://paloturvallisuus.info/portals/2/Materiaalit/Perehdyttajan_opas.pdf

Suomen Riskienhallintayhdistys. PK-RH riskienhallinta. Luettu 20.2.2015.

<http://www.pk-rh.fi/index.php?page=paloriskit>

Suomen Standardisoimisliitto. CE-merkintä. Luettu 31.1.2015.

http://www.sfs.fi/julkaisut_ja_palvelut/standardi_tutuksi/ce-merkinta

Tala, J. 2005. Lakien laadinta ja vaikutukset. Helsinki. Edita Prima Oy.

Tillander, K. Oksanen, T. Kokki, E. 2009. Paloriskin arvioinnin tilastopohjaiset tiedot. VTT Tiedotteita 2479. Helsinki. Edita Prima Oy. Luettu 26.2.2015.

<http://www2.vtt.fi/inf/pdf/tiedotteet/2009/T2479.pdf>

Tukes. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. Luettu 26.2.2015.

<http://www.tukes.fi/>

Tukes. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. Pelastustoimen laitteet. Luettu 21.2.2015.

<http://www.tukes.fi/fi/Toimialat/Pelastustoimen-laitteet/>

Tukes. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. Vaarallisten kemikaalien säilytys. Luettu 21.2.2015.

<http://www.tukes.fi/fi/Toimialat/Kemikaalit-ja-kaasu/Vaarallisten-kemikaalien-sailytys/>

Työpaikan lait ja työsuhdeopas 2014, Verkkokirjahylly.talentum.fi.

Työsuojeluhallinto. Työsuojelutoiminta. Luettu 19.9.2014.

<http://www.tyosuojelu.fi/fi/tyosuojelutoiminta>

Työsuojeluhallinto ja valvonta. Luettu 25.2.2015.

<http://www.tyosuojelu.fi/fi/viranomaistoiminta>

Työterveyslaitos. 2003. Työsuojelun perusteet. Helsinki. Vammalan kirjapaino Oy.

Työturvallisuuskeskus. Työsuojelu. Vaaratekijöiden tunnistaminen. Luettu 3.10.2014.

http://www.ttk.fi/tyosuojelu/vaaratekijoiden_tunnistaminen_ja_riskien_arviointi

Työturvallisuuskeskus. 2003. Työsuojelulla hyvinvointia ja tulosta. Edita Prima Oy.

Valtioneuvoston asetus työpaikkojen turvallisuus- ja terveystaakimuksesta
18.6.2003/577.

Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista 20.12.2012/856.

Vilka, H. 2006. Tutki ja havainnoi. Helsinki. Tammi.

Villa, S. Airaksinen, M. Bärlund, J. Jauhiainen, J. Kaisanlahti, T. Knuts, M. Kuoppamäki, P. Kymäläinen, S. Mähönen, J. Pihlajarinne, T. Raitio, J. Rissanen K. Viitanen, K. Wilhelmsson, T. 2014. Yritysoikeus. Sääntelyn rakenne. Talentum fokus.

Yrityssuojeluyhdistys ry. Tiedotteet. Luettu 28.2.2015.

<https://www.yrityssuojelu.fi/fi/index.php/tiedotteet-gg?start=10>

LIITTEET

Liite 1. Saate haastattelukysymyksiin

1 (1)

Opinnäytetyö: Lainmukaisten paloturvallisuuskäytäntöjen varmistaminen

H a a s t a t t e l u k y s y m y k s i ä 6.10.2014

Hämeen Rakennuskone Oy:n henkilökunta

Sari Hakala, 040 7723917, sari.hakala@biz.tamk.fi

Hyvä haastateltava,

Teen oikeudellista ja laadullista tutkimusta Hämeen Rakennuskone Oy:n paloturvallisuuskäytännöistä. Tarkoitin käytännöillä asioita, joita yrityksessä tehdään lakien edellyttämän paloturvallisuuden hyväksi kuten tulipalojen ehkäisemiseksi, palotorjunnan tehostamiseksi sekä toimintaohjeita, joiden avulla edellä mainitut asiat aikaansaadaan. Tutkimukseni tavoitteena on varmistua yrityksen paloturvallisuuden lainmukaisuudesta ja selvittää toteutuvatko asiat myös käytännön tasolla sekä kehittää käytäntöjä tarvittaessa.

Kiitos yhteistyöstä.

Sari Hakala, oikeustradenomiopiskelija, TAMK

Liite 2. Haastattelukysymykset työturvallisuudesta vastaaville

1 (3)

Yleiset kysymykset:

Mikä on työtehtäväsi yrityksessä?

Mikä on vastualueesi?

Missä toimipisteessä työskentelet pääasiassa?

Paloturvallisuuden johtaminen:

1. Onko yhtiön paloturvallisuudelle asetettu tavoitteet?
2. Kuka vastaa paloturvallisuuden kehittämisestä, valvonnasta ja siihen liittyvästä tiedottamisesta?
3. Onko riskienhallinnassa tunnistettu ja arvioitu paloturvallisuuteen liittyviä riskejä?
4. Kuka on yrityksen työsuojelupäällikkö ja työsuojeluvaltuutettu?
5. Jos toimit työsuojeluorganisaatiossa, kerrotko millaista yhteistoimintaa työpaikalla paloturvallisuuden osalta on ollut?
6. Onko työturvallisuuslaki nähtävänä työpaikallasi? Missä?
7. Onko työpaikallesi laadittu pelastussuunnitelma?
8. Oletko osallistunut turvallisuuskoulutukseen, jossa käsitellään paloturvallisuutta? (alkusammutus- ja poistumisharjoitukset)
 - a. Jos kyllä, milloin?
 - b. Jos ei, tunnetko tarvetta turvallisuuskoulutukseen?
9. Sisältyykö työpaikkasi työsuojelun toimintaohjelmaan paloturvallisuuteen liittyviä kehittämistarpeita? Mitä?
10. Miten paloturvallisuutta parannetaan työpaikallasi?
11. Miten paloturvallisuutta valvotaan?

Viestintä/osaaminen:

12. Kuka on vastuussa työpaikkasi paloturvallisuudesta?
13. Tunnetko pelastussuunnitelman sisällön? (ohjeet palon ehkäisystä ja toimintaohje tulipalotilanteessa)

2 (3)

14. Tunnetko työpaikkasi hätäpoistumistiet?
15. Tiedätkö mistä löytyy alkusammutuskalusto?
16. Käsitteletkö työssäsi räjähtäviä, tulenarkoja tai muita paloturvallisuutta vaarantavia aineita?
 - a. Jos kyllä; oletko saanut aineiden ja laitteiden käsittelyyn tarpeellisen koulutuksen/tiedon?
17. Teetkö työssäsi palovaaraa aiheuttavia töitä (tulityöt)?
 - a. Jos kyllä; oletko saanut aineiden käsittelyyn tarpeellisen koulutuksen/tiedon?
18. Onko vuokrattavien koneiden ja laitteiden turvamerkinnot, käyttöohjeet ja käyttöopastus sellaista, että ne eivät aiheuta paloturvallisuusongelmia?

Turvallisuuskulttuurista ja käytännöistä:

Vaaratilanteiden ennakointi

19. Onko työsi perehdytysvaiheessa käsitelty paloturvallisuusasioita? Mitä?
20. Koetko voivasi itse vaikuttaa työpaikkasi paloturvallisuuteen?
21. Millaisilla käytännön toimilla voit itse lisätä työpaikkasi paloturvallisuutta?
22. Tunnetko vaaratilanneraportoinnin/työturvallisuushavaintoilmoitukset?
23. Työpaikallasi on käytössä työturvallisuushavainto ilmoitukset (QR-koodijärjestelmä). Oletko koskaan tehnyt ilmoitusta?
 - a. Jos kyllä, milloin ja mitä työturvallisuushavaintosi koski?
 - b. Jos et, tiedätkö kuitenkin miten ilmoitus tehdään ja mihin se vaikuttaa?
24. Suhtaudutaanko paloturvallisuuteen liittyviin asioihin työyhteisössäsi vakavasti?
25. Tehdäänkö säännöllisten pelastusviranomaisten suorittaman palotarkastuksen lisäksi omia sisäisiä palotarkastuksia?
26. Onko viimeisessä palotarkastuksessa ilmennyt puutteita? Mikäli on, ovatko ne korjattu?
27. Miten tupakoinnista on ohjeistettu työpaikalla?

Tulipalon sattuessa

28. Onko hätäpoistumistiet merkitty selkeästi kulkusuuntaa osoittavilla vihreillä nuolilla/kilvillä ja merkkivaloilla?
29. Onko kokoontumispaikka sovittu ja mikä on sen tehtävä?
30. Ovatko hätäpoistumistiet aina vapaita eikä niissä ole varastoituna tavaraa?
31. Tiedätkö miten kuuluu toimia tulipalotilanteessa työpaikallasi?
32. Onko työpaikallasi ollut tulipaloa? Milloin? Mitä teit tilanteessa?
33. Onko työpaikallasi ollut tulipalon läheltä piti tilannetta? Milloin?
34. Edellisiin/edelliseen, jos vastaus kyllä: Miten hätätapaus hoidettiin työpaikallasi? Käsiteltiinkö asia tapahtuman jälkeen ja varmistettiin ettei sama tilanne pääse toistumaan?

Muuta:

35. Minkä arvosanan annat työpaikkasi paloturvallisuudesta? Asteikko 1-5.
(1=huono, 5=erinomainen)
Perustelut:
36. Mitä kehittäisit/näkisit tarvetta kehittää yrityksen paloturvallisuudessa?

Liite 3. Haastattelukysymykset henkilökunnalle

1 (2)

Yleiset kysymykset:

Mikä on työtehtäväsi yrityksessä?

Mikä on vastualueesi?

Missä toimipisteessä työskentelet pääasiassa?

Paloturvallisuuden johtaminen:

1. Kuka on yrityksen työsuojelupäällikkö ja työsuojeluvaltuutettu?
2. Onko työturvallisuuslaki nähtävänä työpaikallasi? Missä?
3. Oletko osallistunut turvallisuuskoulutukseen, jossa käsitellään paloturvallisuutta? (alkusammutus- ja poistumisharjoitukset)
 - a. Jos kyllä, milloin?
 - b. Jos ei, tunnetko tarvetta turvallisuuskoulutukseen?
4. Miten paloturvallisuutta parannetaan työpaikallasi?
5. Miten paloturvallisuutta valvotaan?

Viestintä/osaaminen:

6. Kuka on vastuussa työpaikkasi paloturvallisuudesta?
7. Tunnetko pelastussuunnitelman sisällön? (ohjeet palon ehkäisystä ja toimintaohje tulipalotilanteessa)
8. Tunnetko työpaikkasi hätäpoistumistiet?
9. Tiedätkö mistä löytyy alkusammutuskalusto?
10. Käsitteletkö työssäsi räjähtäviä, tulenarkoja tai muita paloturvallisuutta vaarantavia aineita?
 - a. Jos kyllä; oletko saanut aineiden ja laitteiden käsittelyyn tarpeellisen koulutuksen/tiedon?
11. Teetkö työssäsi palovaaraa aiheuttavia töitä (tulityöt)?
 - a. Jos kyllä; oletko saanut aineiden käsittelyyn tarpeellisen koulutuksen/tiedon?
12. Onko vuokrattavien koneiden ja laitteiden turvamerkinnät, käyttöohjeet ja käyttöopastus sellaista, että ne eivät aiheuta paloturvallisuusongelmia?

Turvallisuuskulttuurista ja käytännöistä:

Vaaratilanteiden ennakointi

13. Onko työsi perehdytysvaiheessa käsitelty paloturvallisuusasioita? Mitä?
14. Koetko voivasi itse vaikuttaa työpaikkasi paloturvallisuuteen?
15. Millaisilla käytännön toimilla voit itse lisätä työpaikkasi paloturvallisuutta?
16. Tunnetko vaaratilanneraportoinnin/työturvallisuushavaintoilmoitukset?
17. Työpaikallasi on käytössä työturvallisuushavaintoilmoitukset (QR-koodijärjestelmä). Oletko koskaan tehnyt ilmoitusta?
 - a. Jos kyllä, milloin ja mitä työturvallisuushavaintosi koski?
 - b. Jos et, tiedätkö kuitenkin miten ilmoitus tehdään ja mihin se vaikuttaa?
18. Suhtaudutaanko paloturvallisuuteen liittyviin asioihin työyhteisössäsi vakavasti?
19. Onko viimeisessä palotarkastuksessa ilmennyt puutteita? Mikäli on, ovatko ne korjattu?
20. Miten tupakoinnista on ohjeistettu työpaikalla?

Tulipalon sattuessa

21. Onko hätäpoistumistiet merkitty selkeästi kulkusuuntaa osoittavilla vihreillä nuolilla/kilvillä ja merkkivaloilla?
22. Onko kokoontumispaikka sovittu ja mikä on sen tehtävä?
23. Onko hätäpoistumistiet aina vapaita eikä niissä ole varastoituna tavaraa?
24. Tiedätkö miten kuuluu toimia tulipalotilanteessa työpaikallasi?
25. Onko työpaikallasi ollut tulipaloo? Milloin? Mitä teit tilanteessa?
26. Onko työpaikallasi ollut tulipalon läheltä piti tilannetta? Milloin?
27. Edellisiin/edelliseen, jos vastaus kyllä: Miten hätätapaus hoidettiin työpaikallasi? Käsiteltiinkö asia tapahtuman jälkeen ja varmistettiin ettei sama tilanne pääse toistumaan?

Muuta:

28. Minkä arvosanan annat työpaikkasi paloturvallisuudesta? Asteikko 1-5. (1=huono, 5=erinomainen)
Perustelut:
29. Mitä kehittäisit/näkisit tarvetta kehittää yrityksen paloturvallisuudessa?

Liite 4. Henkilökunnan esille tuomat kehitysajatukset

1 (1)

Haastatteluissa henkilökunnan esille nostamat kehitysajatukset yhtiön paloturvallisuuden kehittämiseksi

Liian vähän jaetaan hyviä käytäntöjä toimipaikkojen välillä. Se on ehkä vähän tommosien yhteisten kuukausipalavereiden puute, joka tekee sen. Eikä kaikille sähköpostien kirjoittaminen ole niin luontevaakaan. Sillähän olis helppo kaikille jakaa tietoa kuitenkin.

Ainahan eduksi on se jos voisi kerran vuodessa jokaisesta toimipisteestä tietty ryhmä kokoontua keskustelemaan paloturvallisuusasioista miten sitä kussakin toimipaikassa vietään eteenpäin ja kuinka sitä hoidetaan sillä hetkellä ja jos siellä ilmenee jotain kehitettävää ja ajatuksia niin voisi ne kirjata ja toiset toimipaikat voisivat hyödyntää niitä itselleen tarvittavalla tavalla.

Selkeytetty paketti ja ohjeistus viranomaismääräyksistä, joita olis tulkittu tälle alalle. Tietoisku lehtisiä ja -paketteja peruslainsäädöksistä, joita voisi hyödyntää asiakaskunnallekin.

Ei mitään akuuttia kehitettävää. Pidemmällä aikavälillä sinänsä voi olla jonkun näköstä kokoontumista muitten toimipisteiden välillä, vois kysellä mitä tarvitaan ja pystyis keskietysti hoitaa asioita kaikille toimipisteille ja tiedottaa yhdessä kaikille.

Panostus siihen, että tehtäs niistä läheltä piti tilanteista ilmoituksia ettei ne jäisi sinne niin sanotusti havainnon tekijän omaan arkistoon, joka ei kirjaa niitä minnekään, niin kehitysehdotuspalkkio olis porkkanana. Näitä on käytössä eri yritysillä.

Henkilökunnan perehdyttäminen ja koulutukset paloturvallisuuteen liittyen olisivat hyviä lisäämään tietoa. Sammutusharjoituksia vois olla ja perehdyttää paremmin paloturvallisuuteen

Jätehuoltoa vois kehittää. Samalla kun vähän kierrätettäis niin lajiteltais enemmän jätteitä ja saatais enemmän palavia jätteitä pois sieltä sekajätteen joukosta. Meillä ei esimerkiksi täällä ole erillistä pahvikeräystä ja pahvi menee siihen sekajätteeseen. Meillä on eroteltu sekajäte, metallijäte, akku- ja öljyjäte. Sitä vois vielä kehittää.

Täytyis saada noille bensakannuille lukittava paikka.

Asenteet on yllättävän hyvin kohdallaan. Jos on pyydetty jotain tai tarvittu jotain niin yleensä aina ollaan saatu.

Toimipaikan ongelmahan on se, että tää meidän toimipiste on niin järjettömän sokkeloinen ja vaikeuttaa materiaalien ja aineiden ja tarvikkeiden varastointia ja sijoittelua ja asettaa tiettyjä haasteita. Se on sellainen kehittämisen kohde. Sitä ei tän kiinteistön osalta tässä toimipisteessä voi kauheesti parantaa. Vaatis tilaa, että saatais paremmin järjestää tietyille aineille ihan oma varastonsa ja jätteenkäsittelylle. Toimitilat asettaa meille haasteen tällä hetkellä ehkä eniten.